

בית חגלה

מסכת בבא מציעא מן תלמוד ירושלמי
מפוסק ומקווקוו הדק היטב

עים פירוש קצר בתכלית הקיצור

הפירוש מיוסד על מאמר חז"ל "לעולם
ישנה אדם לתלמודו דרך קצרה"

בחמלת ד' עלי אלול תש"ע

יהושע גליק

מחירו: \$8

מי שרוצה להשיגו יצלצל 646-546-9748
וישאיר הודעה (יצא על עוד מסכתות)

מסכת בבא מציעא פרק א

הלכה א משנה שנים או חזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה, וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי, וזה אומר כולה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה, ויחלוקו.

זה אומר כולה שלי, וזה אומר חצייה שלי, האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים, והאומר חצייה שלי, ישבע שאין לו בה פחות מרביע, זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע:

גמרא תני אדם שאמר לחבירו תן לי מנה שאתה חייב לי, אמר לו לא היו דברים מעולם, הלך והביא עדים שחייב לו חמשים זוז. רבי חייה רבה אמר הודיית עדים כהודיית פיו וישבע על השאר. רבי יוחנן אמר אין הודיית עדים כהודיית פיו שישבע על השאר. אמר רבי לא, משנים או חזין בטלית דרבי חייה רובה. מכיון שתפוש בחצייה לא כמי שהביא עדים שחצייה שלו ותימר נשבע ונוטל. אף הדא דמיא לה. אמר רבי יוחנן אם מזו שבועת תקנה היא.

רבה בר ממל ורב עמרם סליקו הן דרב ביניי, אמר ליה אין מוסרין שבועה לחשוד.¹ אמר ליה אפילו לשון שבועה אין מוסרין לו.² כיצד נשבע? רב הונא אמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות משה פרוטה.

¹ ולא ס"ל הא דר"ח

² כדמפרש

ותני שנים שהיו תופסין בשטר, זה אומר שלי ואבד ממני, וזה אומר שלי הוא שפרעתיד לך, יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי.³ רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו.⁴

אמר רבי לעזר הכל הולך אחר התפוס בעדים. אמר רב חסדא אין שמעותוניה⁵ אתיית כרבי שמעון.⁶

זה אומר חצייה שלי וזה אומר שלישה שלי.⁷ האומר חצייה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע, והאומר שלישה שלי ישבע שאין לו בה פחות משתות.⁸ כללו של דבר אינו נשבע אלא על חצי שהודה:

הלכה ב משנה היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רכוב ואחד מהלך, זה אומר כולה שלי, וזה אומר כולה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה, ויחלוקו. בזמן שהן מודין או שיש להן עדים חולקין שלא בשבועה:

גמרא אמר רב הונא תניי תמן: אשה שהיתה רכובה על גבי בהמה ושנים מנהיגין אותה ואומרה: אילו עבדי והחמור והמשאוי שלי. וזה אומר זו אשתי וזה עבדי והחמור והמשאוי שלי. וזה אומר זו אשתי וזה עבדי והחמור והמשאוי שלי. צריכה גט משניהם וצריכה לשחרר את שניהן. ושניהן משחררין זה את זה. בחמור ובמשאוי שלשתן שוין:

הלכה ג משנה היה רכוב על הבהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנייה לי! ונטלה, ואמר אני זכיתי בה! זכה

³ וגבי ביה מיהת פלגא

⁴ אף בלי קיום

⁵ אים תדייק בדברי ר"א

⁶ אי שניהם תפושים במקום העדים, איך יקיימנו מלווה?

⁷ ואחד אומר כולה שלי!

⁸ דעל שליש פליגי—בעל ה"כולה" ובעל ה"שליש"—ויחלוקו בה

בה. אם משנתנה לו, אמר אני זכיתי בה בתחילה, לא אמר כלום :

גמרא אמר רבי יצחק הדא הילכתא לית שמע מינה כלום לא מראשה ולא מסיפה. היה רכוב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תניה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה, אילו אמר זכה לי זכה.⁹ הוי לית שמע מינה כלום לא מרישא ולא מסיפא:¹⁰

הלכה ד משנה ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה בה.

ראה אותן רצין אחר המציאה, אחר צבי שבור, אחר גוזלות שלא פרחו, ואמר זכת לי שדי, זכת לו. היה צבי רץ כדרכו או שהיו הגוזלות מפריחין, ואמר זכת לי שדי, לא אמר כלום:

גמרא ריש לקיש אמר אבא כהן ברדליה אדם זכה במציאה בתוך ד' אמות שלו. ר' יוחנן אמר והוא שתפול לתוך ידו.

מתניתא פליגא על ריש לקיש: נטל מקצת הפיאה וזרק בשאר¹¹ אין לו בה כלום. אמר תיפתר בשלא אמר יזכו לי בד' אמות שלי. ומור דבתרה נפל עליה¹² ופרס טליתו עליה מעבירין אותו ממנה. עוד היא בשלא אמר יזכו לי בד' אמות שלי. והתני רבי חייה שניהם שהיו מתכתשין¹³ בעומר ובא עני וחטפו מלפניהן זכה בו. עוד היא בשלא אמר יזכו לי בד' אמות שלי. והתנינן ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה. עוד היא בשלא אמר יזכו לי בד' אמות שלי. והתנינן קרוב לה מגורשת¹⁴ קרוב לו אינה

⁹ לעולם אימא "המגביה מציאה לחבירו, קנה חבירו", וש"א דאמר "תנה" ול"א "זכה".

¹⁰ "לא אמר כלום" דמעולם לא היתה דעתו להגביה לחבירו

¹¹ זרק המקצת ע"ג השאר... כדי לזכות

¹² וא=

¹³ מריבין

¹⁴ אפי' אינו בד"א

מגורשת מחצה למחצה מגורשת ואינה מגורשת.¹⁵ חזקיה אמר בשכר הליבלר היא מתניתא.¹⁶

התיבון והכתיב¹⁷ ואני בעוניי הכינותי וגוי' והיכי אם בנתונין בתוך ידו עשיר הוא! אי בשאינן נתונין לתוך ידו, יש אדם מקדיש דבר שאינו שלו?! הוי אומר בנתונין בתוך ד' אמות שלו.¹⁸

אמר רבי אבין מהו בעוניי? שאין עשירות לפני מי שאמר והיה העולם. דבר אחר שהיה מתענה ומקדיש סעודתו לשמים.

תני האומר יזכה לי ביתי במציאה שנפלה לתוכה, לא אמר כלום.¹⁹ יצא שם למציאתו דבריו קיימין. כהדא אריסיה דרבי בא בר מינא סליק לדיקלא אשכח גוזלין ונסתון.²⁰ אזל שאיל²¹ לרב לא א"ל כלום. אזל חזר,²² אמר רבי בא בר מינא, קשייא לן הויתא חזר, ותייתר ממציאתו:²³

הלכה ה משנה מציאת בנו ובתו הקטנים, ועבדו ושפחתו הכנענים, ומציאת אשתו, הרי אילו שלו. מציאת בנו ובתו הגדולים, ועבדו ושפחתו העברים, מציאת אשתו שגירשה אע"פ שלא נתן לה כתובתה, הרי אילו שלהן:

גמרא א"ר יוחנן בשאינן טפולין לאביהן אבל אם היו טפולין לאביהן²⁴ מציאתן שלו. ריש לקיש אמר אין אדם זוכה לחבירו במציאה.²⁵ א"ר לא, לא דמר ר"ש אכן, אלא

¹⁵ עיין בגיטין תירוצא....

¹⁶ לעניין פרעון חוב סופר שכתב הגט (סיפא מתניתין—וכן לעניין החוב) אים קרוב לסופר הוי פרעון וכו'.

¹⁷ אצל דוד בעניין ביה"מ.

¹⁸ דוד מצא כסף והקדישו כשהיו בתוך ד"א שלו.

¹⁹ כיון שאין ידוע שיש שם מציאה.

²⁰ מצא גוזלין ולקחם לעצמו.

²¹ האריס.

²² החזיר הגוזלות.

²³ קשה עלי מה שהחזרתים, ויהיה מותר לך כמציאה!

²⁴ גדול הסמוך על שולחן אביו.

²⁵ ומציאת גדול, שלו!

דקשיא ליה על הדא דתני ר' הושעיה: השוכר את הפועל לעשות בכל מלאכה מציאתו לבעל הבית. אמר ר"ל אדם שיש בו רשות לחזור בו תהא מציאתו לרבו!?

מה בין עבדו ושפחתו העברים לעבדו ושפחתו הכנענים? א"ר יוחנן עבדו ושפחתו העברים הואיל ואינו רשאי לשנותו ממלאכתו,²⁶ מציאתו לעצמו, עבדו ושפחתו הכנענים הואיל ורשאי לשנותו ממלאכתו, מציאתו לרבו. התיבון הרי אשתו שאינו רשאי לשנות ממלאכתה ומציאתה שלו. {דתנינן תמן כופה לעשות בצמר ואינו כופה לעשות בדבר אחר} א"ר בא בר מינא ורבי יסא בשם רבי יוחנן טעם אחר באשה. מה טעם אחר באשה? רבי חגיי אמר מפני הקטטה. רבי ייסה אומר שלא תהא מברחת נכסיי בעלה ואומרת מציא' הוא. התיבון בעדים?²⁷ לא אסרו זה אלא מפני זה.²⁸

מציאת אשתו שגירשה. רבי יוסנא בשם רבי אחא אדם שגירש אשתו ולא נתן לה כתובתה חייב במזונותיה עד שיתן לה פרוטה אחרונה. א"ר יוסי מתניתא אמרה כן: מציאת אשתו שגירשה א"ר הושעיה שלא תאמר הואיל וחייב במזונותיה עד שיתן לה פרוטה האחרונה תהא מציאתה שלו לפום כן צריך מתניתא:

הלכה ו משנה מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר, אם אין בהן אחריות נכסים, יחזור, מפני שאין בין דין נפרעין מהן²⁹ דברי רבי מאיר. וחכ"א: בין כך ובין כך לא יחזיר, מפני שבית דין נפרעין מהן:

גמרא תני בשם רבי מאיר: שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה מנכסין בני חורין. על דעתיה דרבי מאיר לאי זה דבר הוא מחזיר? לצור על פי צלוחיתו.

²⁶ כגון מלאכות בזויות

²⁷ אים מצאה מציאה בעדים, תהא שלה!

²⁸ "גזירה"

²⁹ ולא יבא לידי פסידא

רב אמר יורש כמשועבד. כשם שמלוה בעדים אינה נגבית ממשועבדין כך אינה נגבית מן היורשין. שמואל אמר דאי קני³⁰ אינו גובה ממשועבדין³¹ {הא מבני חרי גבי} הכא את מר גובה³² והכא את מר אינו גובה! לא דמי מי ששיעבד מקצת³³ למי שלא שיעבד כל עיקר.

א"ר לעזר שאני אומר כתב ללוות ולא לווה.³⁴

א"ר לעזר אם היה הלווה מודה הרי זה יחזיר.³⁵

א"ר לעזר אם הוחזק השטר ביד המלוה הרי זה יחזיר.³⁶ ותליתיהון מתברן.³⁷

תני מצא גיטין וכתובות הרי זה לא יחזיר.³⁸ וכתובי לא היא חזקה?!

וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא יחזיר. רבי אבהו בשם רבי יוחנן מפני קינוניא. רבי יסא בשם רבי יוחנן אם היה זמנו יוצא לבו ביום יחזיר.³⁹

הלכה ז משנה מצא גיטי נשים, ושיחרורי עבדים, דייתיקי, מתנה, ושוברין, הרי זה לא יחזיר. שאני אומר כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנן:

גמרא שטר שלוח בו ופרעו, לא יחזיר ויגבה בו, מפני מירע כוחן של לקוחות.⁴⁰ ר' יסא בשם ר' יוחנן ואפילו לבו ביום.

³⁰ נכסים שקנה אחר ההלוואה, לא גבי אפילו במלווה בשטר

³¹ וה"ה ליורשין

³² לחכמים "אחריות ט"ס", ולעולם גובה ממשועבדי

³³ אים "כתב" שעבוד, ולא כתב "דאי קני", גרע טפי

³⁴ ע"כ לא יחזיר (ולא מפני חשש פרעון)

³⁵ לקנוניא ל"ח

³⁶ דלפרעון ל"ח (אי איתא דפרעיה, מיקרע הוה קרע ליה)—רק ל"כתב ללוות ולא לווה"

³⁷ יש קושיא על שיטת ר"א (הא דל"ח לפרעון ולקנוניא)

³⁸ אלמא חיישינן לפרעון! (דחזקה שנמסר הכתובה)

³⁹ ל"ח לפרעון בו ביום

רבי זירא בעא קומי ר' יסא הכא את מר אפילו לבו ביום, והכא את מר⁴¹ אם זמנו יוצא לבו ביום, יחזיר. אמר ליה אדם מצוי ללות ולפרוע לבו ביום, ואין אדם עשוי לפרוע וללות בו ביום.⁴²

ר' חגיי בעא קומי רבי יסא הוא הזמן והן העדים והוא המלוה, מהו מפני מרע כוחן של לקוחות.⁴³ אמר ליה בשלא נשתעבדו נכסים,⁴⁴ ויש אומרים בשלא חתמו העדים על אותה המלוה:

הלכה ח משנה מצא איגרות שום, ואיגרות מזון, ושטרי חליצה ומיאונים, ושטרי בירורין, וכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר. מצא בחפיסה או בגלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות, הרי זה יחזיר. וכמה היא אגודה של שטרות? שלשה קשורין זה בזה. רבן שמעון בן גמליאל אומר אחד לווה משלשה יחזיר ללוה. שלשה לוין מאחד יחזיר למלוה.

מצא שטר בין שטרותיו ואין ידוע מה טיבו, יהא מונח עד שיבא אליהו, אם יש עמהן סימפון, יעשה מה שבסימפון:

רב ירמיה בשם רב: אם היה אישר הדיינין הרי זה יחזיר.⁴⁵

ר' חמא אבוי דרבי הושעיה אמר: אשלי דיינין שבגליות, גזלי דיינין שבארץ ישראל.⁴⁶

⁴⁰ "כבר נמחל שעבודו"

⁴¹ לעיל 2 מספרים

⁴² כ וודאי "אפשר" שילוה ויפרע, (ובכה"ג איירי ריו"ח), אבל לא "חיישינן" להכי, ולפיכך יחזיר

⁴³ למה לא יגבה ממשעבדי כשמוסרו שוב למלוה באותו היום?

⁴⁴ "כבר נמחל שעבודו"

⁴⁵ בוודאי מיד המלוה נפל (ולפרעון

⁴⁶ דיינים ה"חזקים" שבבבל, הם "גוזלות" בא"י!

רב המנונא אמר נכתבה אונו⁴⁷ באחד בניסן, ניתן הכסף בעשרה בניסן. צריכין לכתוב אע"פ שכתבנו כתב באחד בניסן, כן נגמר שיתן הכסף בעשרה בניסן.⁴⁸

רב ירמיה בשם רב: סימפון⁴⁹ שיוצא מתחת ידי המלוה בכתב ידי המלוה, פסול. אני אומר מתעסק היה בשטרותיו. הא מתחת ידי אחר כשר. רבי יצחק בר נחמן בשם שמואל לעולם אין סימפון כשר עד שיצא מתחת ידי הלוה בכתב ידי המלוה. והתניא שלא פיקדנו אבא, ושלא אמר לנו אבא, ושלא מצינו שטר בין שטרותיו ששטר זה פרוע. הא אם נמצא פרוע.⁵⁰ מאי כדון? אמר ר' יוסי בי ר' בון תיפתר כגון הדא דייתיקי,⁵¹ שאין אדם מצוי לפגם דייתיקי שלו:

מסכת בבא מציעא פרק ב

הלכה א משנה אילו מציאות שלו ואילו שחיי' להכריז. אילו מציאות שלו: מצא פירות מפוזרין, מעות מפוזרות, כריכות ברשות הרבים, ועיגולי דבילה, וככרות של נחתום, מחרוזות של דגים, וחתיכות של בשר, וגיזי צמר הבאות ממדינתן,⁵² ואניצי פשתן, ולשונות של ארגמן, הרי אילו שלו:

גמרא מניין לייאוש בעלין מן התורה? רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק: כן תעשה לחמורו וגו'⁵³ את שאבוד לו ומצוי לך את חייב להכריז, ואת שאינו אבוד לו ומצוי לך⁵⁴ אין את חייב להכריז. יצא ייאוש בעלים שאבוד ממנו ומכל אדם.

⁴⁷ שטר הלווה

⁴⁸ ול"ה "מוקדם" (וגובה מזמן שני)

⁴⁹ שובר

⁵⁰ אלמא שובר ברשות מלווה מהני!

⁵¹ שטר צוואה

⁵² לאפוקי מבית האומן

⁵³ ...אשר תאבד "ממנו" ומצאתה

⁵⁴ רק "אבוד" לכל

תני מצא כריכות בר"ה אינו חייב להכריז,⁵⁵ ברשות היחיד חייב להכריז. אלומות בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד חייב להכריז.

עיגולי דבילה. הדא דתימא באילון עיגולייא רברביא, ברם באילין זעירייא דאתיין מבצרה חייב להכריז משום סימני מקום.⁵⁶

חתיכות של בשר ובתוכן כבד אחת או כוליה אחת חייב להכריז.

מחרוזות של דגים ובתוכן ירק אחד או לכיס⁵⁷ אחד חייב להכריז:

הלכה ב משנה רבי יהודה אומר כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז. כיצד? מצא עיגול ובתוכו חרס, ככר ובתוכו מעות, ר' שמעון בן אלעזר אומר: כל כלי אנפוריא אינו חייב להכריז

גמרא תני במשוקע בו. הכא את מר במשוקע בו, וכא את מר בנתון בו דרך הינוח! הן דתימר במשוקע בו, ברשות הרבי.⁵⁸ והן דתימר בנתון בו דרך הינוח, ברשות היחיד. ואפי' בנתון בו דרך הינוח ברה"ר, אני אומר דרך נפילה נפלה עליו.

רבי שמעון בן אלעזר אומר כלי אנפוריא אינו חייב להכריז. אמרה ר' יוחנן ותני לה ואילו הן: כגון בדי מחטין וצינוריות ומחרוזות של קרדומות.

אמוריה דרב יצחק בר טבליי אשכח עזיל כריך במקטורה⁵⁹ אתא גבי רבי יצחק ואורי ליה כהדא דרבי שמעון

⁵⁵ דליכא סימן מקום

⁵⁶ דאתיין

⁵⁷ מין דג חשוב

⁵⁸ "משוקע בו", הוי סימן אפילו ברה"ר

⁵⁹ "מטווה" כרוך במקטורן, (עדיין לא נשתמש בהן הבעלים)

בן אלעזר דמתניתן. אמוריה דר' יוחנן אשכח עזיל כריך
במקטורה אתא לגבי רבי יוחנן א"ל הן אשכחתיניה בסימטא
בפלטיא.⁶⁰ די בעי מיפתרינה כהדא דר' שמעון בן אלעזר
דמתניתן :

**הלכה ג משנה ואילו חייב להכריז: מצא פירות בכלי, או כלי
כמות שהוא, מעות בכיס, או כיס כמות שהוא, ציבורי
פירות, וציבורי מעות, שלשה מטביעות זה על גבי זה,
כריכות ברשות היחיד, וככרות של בעל הבית, וגזי צמר
הלקוחות מבית האומן, כדי יין וכדי שמן, חייב להכריז :**

גמרא רב יהודה אומר שלשה מטביעות של שלשה
מלכים. אמר רבי לעזר ואפילו שלשתן של מלך אחד ועשויין
גודלין.⁶¹ של שלשה מלכים ועשויין שלשה גודלין,⁶² או אפילו
שלשתן של מלך אחד ועשויין גודלין.

א"ר יוחנן אין הוה כגון אהן מצובה אין חייב להכריז.
מהו כגון אהן מצובה? כגון אהן קרפיפא של שלשה בני אדם
מכיון דלא ידע למאן מחזרה אין חייב להכריז.⁶³ אמר רבי
יוסי את שמע מינה בר נש הוה מהלך חורי רבי חלפתא נפל
מינייהו⁶⁴ חד דינר מכיון דלא ידע למאן מחזרה אינו חייב
להכריז.

שמעון בר ווה הוה מהלך חורי ר' לעזר נפל מיניה דינר,
אושטיה ליה שמעון בר ווה. א"ל כבר נתייאשתי מיניה.
אמרי לא איתכוין ר' לעזר אלא לזכויה לרבי שמעון בר ווה
בגין דהוה אינש מסכן :

⁶⁰ אף אים מצאתו בסימטא (דל"ה ייאוש משום רבים מצויין)

⁶¹ כמגדל—י"ב סימן

⁶² כ אינם כמגדל

⁶³ הלכו ג אנשים בחבורה ונפל מטבע—שאין בו סימן—מא', אין הרואה חייב להחזיר, דמייאש, שאינו יודע ממי לתבוע (כיון שיש
לחשוד א' מהם וא"י מי)

⁶⁴ שני אנשים הולכים עים ר' חלפתא—אפ"ה מייאשי, דא"י לחשוד חבירו, שמא "ר' חלפתא....גבנו..."⁶⁴

הלכה ד משנה מצא אחר הגפה או אחר הגדר גוזלות מקושרין, או בשבילין שבשדות, הרי זה לא יגע בהן.

מצא כלי באשפות, אם מכוסה לא יגע בו, ואם מגולה נוטל ומכריז.

מצא בגל או בכותל ישן, הרי אילו שלו. מצא בכותל חדש, מחציו ולחוץ שלו, מחציו ולפנים של בעל הבית. אם היה משכירו לאחרים אפילו מצא בתוך הבית הרי אילו שלו:⁶⁵

גמרא רב יהודה אמר ובלבד גוזלות מקושרין בכנפיהן. ר' בא בר זבדא אשכח חמר מכסי בחפיסה ונסתיה.⁶⁶ אזל שאל לרב א"ל לא עבדת טבות. א"ל חזריה? א"ל לא! דנימא אתא מריה בעי ליה ולא אשכחיה ואיתיאיאש מיניה.

תני מצא באשפה חייב להכריז שדרך האשפה להיטלטל.⁶⁷ **מצא בגל ובכותל ישן הרי אילו שלו שאני אומר של אמוריים היו. תני מצא בין פסים לפסים**⁶⁸ **מן האגף ולפנים כלפנים, מן האגף ולחוץ כלחוץ. אם היה מפולש לפנים**⁶⁹ **אפילו מחציו לחוץ הרי אילו של בעל הבית אם היה מפולש לחוץ אפילו מחציו ולפנים הרי אילו של מוצאיהן.**

היה משכירן לאחרים אפילו מצא בתוך הבית הרי אילו שלו. א"ר ירמיה בפונדק איתפלגון⁷⁰ **אבל בחצר כל עמא מודו שחייב להכריז. א"ר יוסי בחצר איתפלגון אבל בפונדק**⁷¹ **כל עמא מודו שהוא של מוצאו :**

⁶⁵ עיין גמרא

⁶⁶ מצא חמור מכוסה בשק, ולקחו—לא עשה טוב, כי אין בו סימן ו"ספק הינוח לא יטול"

⁶⁷ להתפנות, ויבא לידי הפסד אים יניחנו שם

⁶⁸ שני שורות של אבנים זו לפנים מזו, ומצא שם.

⁶⁹ כ שאינו פתוח לחוץ

⁷⁰ רשב"א ורבנן (רשבא"א: מקום שהרבים מצויין, אינו חייב להכריז)

⁷¹ מקום לינה לעוברין ושבים

הלכה ה משנה מצא בחנות הרי אילו שלו. בין התיבה לחנוני הרי הוא של חנוני. לפני השולחני הרי הוא שלו. בין הכסא ולשולחני הרי הוא של שולחני.

לקח פירות מחבירו או ששולח לו חבירו פירות ומצא בתוכו מעות, הרי אילו שלו.⁷² ואם היו צרורין נוטל ומכריז.

אף השמלה היתה בכלל כל אילו ולמה יצאת? להקיש אליה: אלא מה השמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין, אף כל דבר שיש לו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז:

גמרא אמר רבי לעזר כיני מתניתא על גבי כסא שלו, ע"ג תיבה שלו.

שמעון בן שטח הוה עסיק בהדא כיתנא⁷³ אמרין ליה תלמידוי ר' ארפי מינך⁷⁴ ואנן זבנין לך חדא חמר ולית את לעי סוגין. ואזלון זבנון ליה חדא חמר מחד סירקאי⁷⁵ ותלי ביה חדא מרגלי. אתון לגביה אמרין ליה מן כדון⁷⁶ לית את צריך לעי תובן. אמר לון למה? אמרין ליה זבנין לך חד חמר מחד סירקאי ותלי ביה חדא מרגלי. אמר לון וידע בה מרה? אמרין ליה לא! א"ל לון איזל חזר.⁷⁷ לא כן אמר רב הונא ביבי בר גוזלון בשם רב התיבון קומי רבי אפילו כמאן דמר גזילו של עכו"ם אסור כל עמא מודיי שאבידתו מותרת! מה אתון סברין שמעון בן שטח ברברין הוה.⁷⁸ בעי הוה שמעון בן שטח משמע בריך אלההון דיהודאי, מאגר כל הדין עלמא.⁷⁹

ויידא אמרה דא: רבי חנינה משתעי הדין עובדא: רבנין סבייא זבנין חד כרי דחיתין מאילין דאיסרטוס,⁸⁰ ואשכחון

⁷² דאין בו סימן

⁷³ מוכר פשתן

⁷⁴ הרף ממנו, ואנחנו לוקחים לך חמור ותשתכר ממנו

⁷⁵ סוחרים

⁷⁶ מעכשיו אין אתה צריך ליגע עוד

⁷⁷ לך החזירו!

⁷⁸ Barbarian

⁷⁹ מכל שכר שיש בעולם

⁸⁰ Money-lender

ביה חדא צררא דדינרי וחזרוניה להון, אמרין בריך אלההון יהודאי.

אבא אושעיה איש טורייא אמרה אהין להן⁸¹. לי אהן מהו חשוב עלי, אית לי טבין מיניה אית לי סוגין מיניה. א"ל אורייתא גזרת דנחזור. אמר בריך אלההון דיהודאי.

ר' שמואל בר סוסרטיי סלק לרומי אובדת מלכתא דילנית דידה⁸² ואשכחיה. אפקת כרוז במדינתא מאן דמחזר לה בגו שלשים יומין יסב אכן ואכן.⁸³ בתר שלשים יומין איתרים רישיה.⁸⁴ לא חזריה גו שלשים יומין. בתר שלשים יומין חזריה, אמרה ליה לא היית במדינתא? אמר לה אין. אמרה ליה ומה מר? אמר לה מאן דמחזר לה גו שלשים יומין יסב אכן ואכן בתר שלשי יומין יתרים רישיה. אמרה ליה ולמה לא חזרתוניה גו שלשים יומין? אמר לה דלא תימרון בגין דחלתיך עבדית אלא בגין דחלתיה דרחמנא! אמרה ליי בריך אלהון דיהודאי.

אלכסנדרוס מקדון סליק גבי מלכא קצייא, חמא ליה דהב סגין כסף סגין. א"ל לא דהבך ולא כסףך אנא צריך. לא אתית אלא מיחמי פרוכסין⁸⁵ דידכון היך אתון יהבין היך אתון דיינין. עד דו עסוק עימיה אתא בר נש חד דאין עם חבריה דזבן חדא חלקא וחספתה⁸⁶ ואשכחון בה סימא דדינרי. אהן דזבין הוה מר: קיקילתא⁸⁷ זבנית סימא לא זבנית! אהן דזבין הוה מר: קיקילת' וכל דאית בה זבנית! עד דאינון עסיקין דין עם דין. אמר מלכא לחד מינייהו אית לך בר דכר א"ל אין. אמר לחבריה אית לך ברת נוקבה א"ל

⁸¹ איזה אשה גוייה אמרה לו: מה חשוב לי ולמה תטריח עצמך להחזיר!

⁸² Bracelet

⁸³ יקח כך וכך

⁸⁴ אים יחזירנו לאחר ל' יום, יתלו ראשו

⁸⁵ Your practice

⁸⁶ לקח קרקע וחרשו ומצא בו אוצר

⁸⁷ קרקע שממה

אין. אמר לון אסבון דין לדין וסימא יהוי לתרויהון! שרי גחיד⁸⁸ אמר ליה למה את גחיד, לא דנית טבאות?! א"ל אילו הוה הדין דינא גבכון היך הויתון דנין? א"ל קטלין דין ודין וסימא עלת למלכא. א"ל כל הכי אתון רחמין דהב סוגי!⁸⁹ עבד ליה אריסטון אפיק קומיי קופד⁹⁰ דדהב תרנגולין דדהב. א"ל דהב אנא אכיל?! א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא דהב לית אתון אכלין. ולמה אתון רחמין דהב סוגין! א"ל דנחא עליכון שמשא?⁹¹ א"ל אין! נחית עליכון מיטרא? א"ל אין! א"ל דילמא אית גביכון בעיר דקיק?⁹² א"ל אין! תיפח רוחיה דההוא גברא לית אתון חייך אלא בזכות בעירא דקיקא, דכתיב אדם ובהמה תושיע ה'!

הלכה ו משנה עד אימתי חייב להכריז? עד כדי שידעו בו שכנים, דברי ר"מ. רבי יהודה אומר: שלשה רגלים, ואחר רגל האחרון שבעת ימים, כדי שילך לביתו שלשה, ויחזור שלשה, ויכריז יום א':

גמרא תני בראשונה היו מכריזין שלשה רגלים ואחר רגל האחרון שבעת ימים, כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד. משחרב בית המקדש, התקינו שיהו מכריזין שלשה ימים, מן הסכנה ואילך התקינו שיהא מודיע לקרוביו ולשכניו ודייו:

הלכה ז משנה אמר את האבידה ולא אמר את סימניה, הרי זה לא יתן. הרמאי, אע"פ שאמר את סימניה, הרי זה לא יתן לו, שנאמר עד דרוש אחיך אותו, עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא ואם אינו רמאי:

⁸⁸ אלכסנדר צחק

⁸⁹ כל כך אתם אוהבין כסף וזהב!

⁹⁰ בשר של זהב...

⁹¹ השמש זורחת עליכם?

⁹² בהמות דקות

גמרא איזהו רמאי? עבד גרמיה מחזר מציאן⁹³ ועבד חדא רבה וטבא. היך הוא עביד רבה וטבא? חמי ליה בירייתא מחזר מציאן ומפקידין גביה, והוא נסיב כולא ואזיל ליה. ואית דמרין אזיל לכנישתא⁹⁴ ושמע סימנין, ואזל לכנישתא חורי ואמר סימנא ונסב ליה:

הלכה ח משנה כל דבר שהוא עושה ואוכל, יעשה ויאכל. ודבר שאינו עושה ואוכל, ימכור. שנאמר והשבותו לו. ראה היאך תשיבנו לו.

מה יהא בדמים? רבי טרפון אומר ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו חייב באחריותן. רבי עקיבה אומר לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן:

גמרא תני שלא יאכל עגל לעגלים, וסייח לסייחין, ותרנגול לתרנגולין. עובדא הוה בחד בר נש דאשכח חמשה עגלין והוה מזבין ומוכלינן עד דקמון על חד.

רב יהודה בשם רב: הלכה כרבי טרפון בדבר שיש בו סימן.⁹⁵ רבי בא ורב יהודה בשם רב, מעשה היה והורה רבי כרבי טרפון בדבר שיש בו סימן.

רב יהודה אמר תלמידי חכמים אין צריך ליתן סימן.

אמר רב הונא הכל מודין שאם היה צרור מעות לא יגע בהן.⁹⁶ יהודה ברבי עאל לכנישתא שבק סנדלוי ואזלין. אמר אילו לא אזלית לכנישתא לא אזלון סנדליי!⁹⁷

רבי יוסי היה יתיב מתני, ועל מיתא. מן דקם לא אמר ליה כלום ומן דיתבי ליה לא א"ל כלום:⁹⁸

⁹³ "עושה עצמו מחזיר מציאות"

⁹⁴ הולך לבית הכנסת ושומע סימניו (כנראה שהמכריז ג"כ נותן איזה "סימן" ...), ובביה"ן אחר כבר "יודע" הסימן...

⁹⁵ מכיון שלקחן ע"מ להחזיר, התירו לו להשתמש, אבל דבר שאין בו סימן, אסור לו ליטול!

⁹⁶ מכיון שלא טרח בהן

⁹⁷ אים לא הלכתי לביה"ן, לא היו גוזלין סנדליי!!

הלכה ט משנה מצא ספרים, קורא בהן אחת לשלשים יום, ואם אינו יודע לקרות, גוללן. אבל לא ילמד בהן בתחילה. ולא יקרא אחר עמו. מצא כסות, מנערה אחת לשלשים יום, ושוטחה לצורכה, אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחושת, משתמש בהן לצורכן, אבל לא לשוחקן. כלי זהב וכלי זכוכית, לא יגע בהן עד שיבוא אליהו. מצא שק או קופה, אם אין דרכו ליטול הרי זה לא יטול:

גמרא תני מצא ספרים, קורא בהן אחת לשלשים יום. אם אינו יודע לקרות, גוללן. ולא יקרא פרשה וישנה. ולא יקרא פרשה ויתרגם. ולא יפתח בו יותר משלשה דפין. ולא יקראו בו שלשה בכרך אחד. במה דברים אמורים? בחדשים אבל בישנים שנים עשר חדש. כלי כסף, משתמש בהן בצוננין אבל לא בחמין מפני שמשחירן. כלי נחושת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור מפני שמפחיתן. מגריפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה. מגריפה מקבל בה את הטיט ומדיחה ומניחה במקומה. קורדום מבקע בו עצים אבל לא צינים ועצי זית. כשם שאת אומר במוצא כך אתה אומר במפקיד. והמפקיד כסות אצל חבריו מנערה אחת לשלשים יום ואם היתה מרובה גובה שכרו ממנה:

הלכה י משנה אי זו היא אבידה? מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה. חמור וכליו הפוכין ופרה רצה בין הכרמים הרי זה אבידה.

החזירה וברחה החזירה וברחה אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב שנא' השב תשיבם

היה בטל מן הסלע לא יאמר לו תן לי סלע! אלא נותן לו שכרו כפועל בטל אם יש שם ב"ד מתנה עמו בפני ב"ד, אין שם לפני מי יתנה? שלו קודם!

⁹⁸ היה יושב ושונה, ונכנס מת. כהן שקם ויצא (מחמת טו') לא הגיב, ומי שנשאר יושב לא הגיב

הלכה י משנה מצאה ברפת אינו חייב בה. ברשות הרבים חייב בה. היתה בין הקברות אל יטמא לו. אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר הרי זה לא ישמע לו. פירק וטען פירק וטען אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר עזוב תעזוב. הלך וישב לו אמר לו: הואיל עליך מצוה אם רציתה לפרוק פרוק! פטור. שנאמר עמו. היה חולה או זקן חייב. מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון. ר"ש אומר אף לטעון. ר' יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יותר ממשואו אין זקוק לו, שנאמר תחת משאו, משאוי שהוא יכול לעמוד בו:

גמרא בכל אתר אתר מר מצות עשה קודמת למצות לא תעשה וכא את אמר אין מצות עשה קודמת למצות לא תעשה. שנייא היא שהוא ואביו חייבין בכבוד המקום.

תני רובץ ולא רבצן, וחזר תני פורק עמו אפילו מאה פעמים ביום! הן דתימר רובץ ולא רבצן בההוא דמפיל גרמיה והן דתימר פורק עמו אפילו מאה פעמים בההוא דאניס.

כי תפגע יכול פגיעה ממש? ת"ל כי תראה. אי כי תראה יכול אפילו רחוק מאה מיל? תלמוד לומר כי תפגע. הא כיצד? שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל וזהו ריס. עזוב תעזוב זו פריקה הקם תקים זו טעינה. רבי שמעון בן יוחי אומר כשם שפורקו מן התורה כך טוענו מן התורה. חמור ישראל ומשאוי של עכו"ם דברי הכל פורק וטוען. חמור עכו"ם ומשאוי של ישראל כדברי חכמים לא פורק ולא טוען כדברי ר' שמעון פורק לא טוען:

הלכה יא משנה אבידתו ואבידת אביו, שלו קודמת. אבידתו ואבידת רבו, שלו קודמת. אבידת אביו ואבידת רבו, של רבו קודמת לשל אביו, שאביו הביאו לחיי העה"ז ורבו שלימדו חכמה הביאו לחיי העה"ב. אם היה אביו שקול כנגד רבו אבידת אביו קודמת. היה אביו ורבו נושאים משאוי מניח את של רבו ואח"כ מניח את של אביו. היה אביו ורבו בבית

השבי פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו. אבל אם היה אביו תלמיד חכם פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו:

גמרא תני אי זהו רבו שלימדו חכמה? כל שפתח לו תחילה דברי ר' מאיר. רבי יודן אומר כל שרוב תלמודו ממנו. רבי יוסי אומר כל שהאיר עיניו במשנתו. רב כרבי מאיר ורבי יוחנן כרבי יודה. שמואל כר' יוסי.

רב כרבי מאיר: חד בר נש פתח פומיה דרב ושמע דדמך ובזע עלוי.

ר' יוחנן כרבי יודה: רבי יוחנן הוה סליק מטיבריה לציפורי חמא חד בר נש נחת מן תמן א"ל מה קלא במדינתא? א"ל חד רבן דמך וכל עמא פריין מיטפלא ביה.⁹⁹ ידע ר' יוחנן דהוא רבי חנינא. שלח ואייתי מאנין טבין דשובתא ובזעון. ולא כן תני כל קרע שאינו של בהלה אינו קרע! רבי יוחנן בעה מיעבד דרבה ומוקריתיה. ולא ידעין אין משום דהוא רביה אין משום שמועות הרעות. מילתיה דרבי חייה בר ווא בציפורי חמא כל עמא פריי א"ל למה כולי עלמא פריי? א"ל, רבי יוחנן יתיב דריש בבי מדרשא דרבי בנייה וכל עמא פריי מישמעניה. אמר¹⁰⁰ בריך רחמנא דחמי לי פורין עד דאנא בחיים. ובאגדתא פשטית ליה חוץ ממשלי וקהלת. הדא אמרה כל תלמיד ותלמיד.¹⁰¹

שמואל כר' יוסי: אמר חד בר נש אסבר לשמואל בשני מפתיחות אחד יורד לאמת בית השיחי ואחד פותח כיון.¹⁰² שהיה מוריד ידו עד שיחיו היה פותח כיון. ושמע דדמך ובזע עלוי:¹⁰³

⁹⁹ רב אחד נפטר וכל העולם רצין להיטפל בו

¹⁰⁰ ר' חנינא

¹⁰¹ אף שלמד אתו רק אגדה, חייב לקרוע ("רוב תלמודו" ממנו)

¹⁰² משנה במסכת תמיד

¹⁰³ קרע עליו, אלמא כר' יוסי ס"ל

מסכת בבא מציעא פרק ג

הלכה א משנה המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו, שילם ולא רצה לישבע, שהרי אמרו: שומר חנם נשבע ויוצא, נמצא הגנב משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, למי הוא משלם? למי שהפקדון אצלו. נשבע ולא רצה לשלם, נמצא הגנב משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, למי הוא משלם? לבעל הפיקדון:

גמרא מנן תיתי ליה? אם המצא תמצא בידו הגניבה, וכי אין אנו יודעין שאם ימצא הגנב ישלם שנים¹⁰⁴ ומה ת"ל שנים ישלם אם אינו עניין לו תניהו עניין לשלפניו.¹⁰⁵

רבי עאל לפירקא דרבי יודן, אמר קומיה הדא, א"ל אמור דבתרה! נשבע ולא רצה לשלם, נמצא הגנב משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון. וישלם למי שהפקדון אצלו! רבי נסה בשם רבי יונה חיים שנים ישלי למקום שהקרן מהלך שם הכפל מהלך.

רבי יוחנן ורבי לעזר רבי נסא מוסיף בשם רבי יוסי בן חנינה לא סוף דבר שילם אלא מכיון שקיבל עליו לשלם כמי ששילם.

אמר משלם אני חוששין שמא שלח בו יד.¹⁰⁶ אמר נשבע אני וראה אותן שמגלגלין עליו שבועות אחרות וחזר ואמר משלם אני חוששין.¹⁰⁷ א"ר יוסי לא חייבה אותו התורה שבועה להחמיר עליו אלא להקל שאם רצה לשלם ישלם ואם רצה לישבע ישבע. היו לו עדים שנגנבה באונס, הדא היא

¹⁰⁴ למה חזר עליו הכתוב בפרשת שומרים?

¹⁰⁵ דמשלם לשומר עצמו

¹⁰⁶ וחייב לישבע "שאינו ברשותו"

¹⁰⁷ וחייב לישבע על הכל

¹⁰⁸ פליג

דמר רבי לעזר המוכר קנסיו לאחר לא עשה כלום.¹⁰⁹ היו לו עדים שנגנבה בפשיעה, הרי הוא בכלל "ישלם",¹¹⁰ ואחר כך נמצאת הגניבה, למי משלם לראשון או לשני או לשניהן?

הלכה ב משנה השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה, ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל משלם לשוכר. א"ר יוסי: כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של זה? אלא תחזור הפרה לבעלים:

גמרא ויש לו רשות להשאיל? ולא כן תני רבי חייה: אין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשכיר ולא השואל רשאי להשכיר ולא השוכר רשאי להשאיל אלא אם כן נטל רשות מן הבעלים. רבי לא בשם רבי ינאי והוא שנתן לו להשכיר. וכא והוא שנתן לו רשות לעשות בה אפיטרופא.¹¹¹

ר' אבהו שאל, שאלוה בעלים משוכר ומתה כדרכה, ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר!¹¹² ואין כיני אפילו אכלוה! א"ר אבינא אכלו שלהן אכלו.

א"ר יוסה היאך הלה עושה סחורה בפרה של זה אלא תחזור פרה לבעלים:

הלכה ג משנה אמר לשנים: גזלתי את אחד מכם מנה ואיני יודע אי זה מכם, אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע אי זה הוא, נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו.

שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים, זה אומר: מאתים שלי, וזה אומר: מאתים שלי, נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו. וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז, זה אומר: יפה שלי, וזה אומר: יפה שלי, נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי

¹⁰⁹ מכיון שאין שום טעם שישלם, הו"ל כ"מוכר קנס בעלמא", ולא קנה השומר

¹¹⁰ חייב הגנב "כפל"

¹¹¹ דאי רשות ממש, הו"ל כשלוחו, ומשלם כפל לבעלים

¹¹² נמצא הבעלים משלמין לשוכר!

קטן לשני, והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו. אמר רבי יוסי: א"כ מה הפסיד הרמאי? אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

גמרא ר' אבהו בשם ר' יוחנן כאן בעוררין כאן בשותקין ר' יסא בשם ר' יוחנן כאן בשיש עדים יודעין וכאן בשאין עדים יודעין רב ירמיה בשם רב כאן בנשבע כאן בשלא נשבע תמן אמרין בשם רב שם בנשבע כאן בשלא נשבע. ר' ירמיה בעי אם בשנשבע היה לו לשתוק. ר' ירמיה סבר מימר היה לו לשתוק ולא להודות ר' יסא סבר מימר היה לו לשתוק ולא ליšבע. ר' יוחנן אמר אם בשנשבע היה לו לעשות שליח ב"ד. ר' יוחנן סבר מימר שליח ב"ד שעשה גוזל תני חורן תני שליח ב"ד שעשה נגזל ולא שליח ב"ד שעשה גוזל. אמר ר' אילא אוף אנן תנינא ואמר. היא גזילה היא בעילה היא מלוה. הכל מודין בפיקדון דמתניתא מהדא אמר לשנים גזלתי אחד מכם מנה ואיני יודע אי זה הוא:

הלכה ד משנה המפקיד פירות אצל חבירו אפי' הן אובדין הרי זה לא יגען בהן רבן שמעון בן גמליאל אומר ימכור בפני בית דין מפני השב אבידה לבעלין:

גמרא אמר רבי אבהו אם אומר את אבודין הן אל יגע בהן אף הוא ממציא להן. רבי אבא בר יעקב בשם רבי יוחנן רבי אבהו בשם רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. כהדא רבי יוחנן חקוקה אפקד גבי רבי חייה רובה חד דיסיקיא מלייא חמץ אתא שאל לרבי אמר ימכר על פי בית דין בשעת הביעור. חד בר נש אפקיד גבי ר' חייה בר אשי חד גרב דכותח אתא שאל לרב אמר ימכר על פי בית דין בשעת הביעור:

דף יב, א פרק ג הלכה ה משנה המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות לחיטין ולאורז תשעת חצאי קבין לכור לשעורין ולדוחן תשעת קבין לכור לכוסמין ולזרע פשתן

שלשת סאין לכור הכל לפי המידה הכל לפי הזמן א"ר יוחנן
בן נורי וכי מה איפכת לו לעכבר והלא אוכל בין מהרבה בין
מקימעא אלא אינו מוציא לו אלא לכור בלבד ר' יהודה אומר
אם היתה מידה מרובה אינו מוציא חסרונות מפני שהן
מותירות יוציא לו שתות ליין רבי יהודה אומר חומש יוציא
לו שלשת לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים ולוג ומחצה
בלע אם היה שמן מזוקק אינו מוציא לו שמרים קנקנים
ישנות אינו מוציא לו בלע ר' יהודה אומר אף המוכר שמן
מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה
שמרים למאה:

דף יב, א פרק ג הלכה ה גמרא א"ר אמי בשעת הגורן שנו.
תמן אמרין אילין עכברייא רשיעיא כד חמיין פירי סגין
קרויין לחביריהון ואכלין עמהון. א"ר יוחנן אובדות הן
מתפזרות הן: יוציא לו שתות ליין ר' יהודה אומר חומש.
אמר רב אושעיה בשלא אמר לו שמן מזוקק אני מעמיד לך כל
השנה אבל אם אמר לו כן חייב להעמיד לו שמן מזוקק:

**הלכה ו משנה המפקיד חבית אצל חבירו ולא ייחדו לה
הבעלים מקום, וטילטלה ונשברה, אם מתוך ידו נשברה
לצורכו חייב, לצורכה פטור. ואם משהניחה, בין לצורכו בין
לצורכה פטור**¹¹³

**ייחדו לה הבעלים מקום וטילטלה ונשברה, בין מתוך ידו בין
משהניחה, לצורכו חייב לצורכה פטור:**

גמרא לא כן אמר רבי לעזר למה הדבר דומה לגונב
חבית ממרתף חבירו אע"פ שלא ידעו הבעלים בגניבה צריכין
לידע בחזרה!! אמר שנייה היא שיש רשות עליה.¹¹⁴

???

¹¹³ דכבר "השיבו למקומו"

¹¹⁴ מכיון שיש לו רשות לטלטלה ממקום למקום—לצרכה—מהני חזרתו אף כשטלטל לצרכו

א"ר לעזר אית אמר, שיש רשות לשומר עליה.¹¹⁵ מהו לצורכה בשייחדו לה הבעלים? באותו מקום¹¹⁶ אבל במקום אחר בין לצורכו בין לצורכה חייב. אית אנן אמרין שאין רשות לשומר עליה¹¹⁷ לא שנייא בין באותו מקום בין במקום אחר לצורכו חייב לצורכה פטור:

הלכה ז משנה המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחריו, מסרן לבנו ולבתו הקטנים, ונעל בפניהם שלא כראוי, חייב. שלא שמר כדרך השומרין. ואם שמר כדרך השומרין פטור:

גמרא א"ר יוסי ותשמע מינה בר נש דיהב לחבריה פליטורין¹¹⁸ בשוקא מסרן לבנו ובתו הקטנים, נגנבו או אבדו פטור מלשלם, שאני אומר לא על דעת פליטורין בשוק.¹¹⁹

מתי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא? בזמן ששימר כדרך השומרין. נעל כראוי. קשר כראוי. נתנן באפונדתו. צררן בסדינו והשליכן לפניו. נתנן בשידה ובתיבה ובמגדל. נגנבו או אבדו חייב בשבועה ופטור מלשלם. ואם יש עדים שעשה כן אף משבועה פטור. נעל שלא כראוי. קשר שלא כראוי. הפשילן לאחריו. נתנן בראש גגו ונגנבו חייב לשלם. נתנן במקום שנוהג ליתן שלו, אם היה ראוי לשמירה פטור. ואי לא חייב:

הלכה ח משנה המפקיד מעות אצל השולחני אם צררין לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן. ואם מותרין ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו חייב באחריותן.

אצל בעל הבית בין כך ובין כך לא ישתמש בהן

¹¹⁵ על סיפא דמתניתין, "מכיון שיש רשות לשומר" — כלומר שמשיבה למקומה, הא במק"א, אפי' "לצרכה" חייב

¹¹⁶ דווקא כשהחזירה לאותו מקום

¹¹⁷ טעמא דחייב בסיפא "שאינ רשות..." ואפ"ה פטרינן ליה "לצרכה", א"כ ה"ה שלב"מ

¹¹⁸ סחורה למכור בשוק

¹¹⁹ ??? כי "דרך" למסור הסחורה לבניו

החנווני כבעל הבית דברי ר"מ. רבי יהודה אומר כשולחני :

גמרא ר"ה אמר רבי ירמיה בעי מה צרורין בחותם או צרורין שלא בחותם. אין תימר בחותם,¹²⁰ שלא בחותם, מותר¹²¹ אין תימר שלא בחותם,¹²² כל שכן בחותם :

הלכה ט משנה השולח יד בפקדון, ב"ש אומרים: ילקה בחסר ויתר. ובית הלל אומרים כשעת הוצאה. ורבי עקיבה אומר כשעת התביעה.

החושב לשלוח יד בפקדון, ב"ש מחייבין ובית הלל אומרים אינו חייב עד שעשה שישלח יד. כיצד? היטה את החבית ונטל ממנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית. הגביה ונטל ממנה רביעית ונשברה משלם את הכל:

גמרא כיני מתניתא כשעת תביעתו בבית דין. ר' ירמיה בשם רב הלכה כרבי עקיבה אפילו ב"ה חלוקין עליו. ר' בון בר חייה מעשה הוה והורה רבי כר' עקיבה אמר רב הושעיה בשיש עדים, אבל אם אין עדים כל עמא מודיי על הדא דר' עקיבה.¹²³ אתא עובדא קומי ר' נסא והורי כר' עקיבה.

מ"ט דב"ש פשע על כל דבר פשע מה מקיימין דב"ה פשע על כל דבר פשע תיפתר ששלח בו יד על ידי השליח.

ר' יוסי בר חנינה בעי מה את אמרת ליטול, נטל?¹²⁴ והתני ר' אושעיא נשברה או שהחמיצה נותן לו דמי כלה, כלום החמיצה אלא מחמת טלטל!¹²⁵ ר' שמואל ר' אבהו בשם ר' לעזר שליחות יד שנאמרה בש"ח אינו חייב עד שעה שיחסור.

¹²⁰ אסור להשתמש

¹²¹ לשולחני להשתמש

¹²² כלפני-פניו

¹²³ דחייב כשעת תביעה

¹²⁴ אים "שליחות יד צריכה חסרון" (או בהגבהה ע"מ ליטול סגי)

¹²⁵ ע"כ בנטל!

ר' שמואל בעי קומי ר' אבהו מה את אמרת חיסר או אפילו לא חיסר? א"ל ולא הא היא שאלתיה דר' יוסי בר חנינה ליטול, נטל, אין תימר ליטול, אפילו לא חיסר ואין תימר נטל עד שעה שיחסר. אין תימר ליטול החזירה במקום למקומה בין למקום אחר פטור. ואין תימר נטל החזירה למקומה פטור, למקום אחר חייב.¹²⁶

ר' אבהו בשם ר' יוחנן נאמרה שמירה בש"ח ונאמרה שמירה בש"ש ולא דמייא שנאמרה בש"ח לשמירה שנאמרה בש"ש אפילו הקיפו חומה של ברזל אין רואין אותו כאילו הוא שמר. {היה יכול להציל חייב שאינו יכול להציל פטור. אין אומרים אילו היה אחד שם היה יכול להציל.} ר' אלעזר בשם ר' אושעיא נאמרה שליחות יד בש"ח ונאמרה שליחות יד בש"ש שליחות יד שנאמרה בש"ח אינו חייב עד שעה שימשוך, שליחות יד שנאמרה בש"ש כיון שהניח מקלו ותרמילו עליו חייב. שמע ר' יוסי בן נוהראי ואמר אני איני מקבל עלי את המדה הזו אלא אחת זו ואחת זו אינו חייב אלא עד שימשוך.

רבי אמי בשם רבי לעזר ותני רבי הושעיה כן. אילו נאמר שליחות יד בשומר חנם שאינו צריך הייתי למד מנושא שכר מה אם נושא שכר שהחמירה התור' עליו אינו חייב עד שימשוך שומר חנם שהיקילה בו התורה אינו דין שלא יהא חייב אלא עד שימשוך. לאי זה דבר נאמר שליחות יד בשומר חנם שאינו צריך להחמיר על נושא שכר כיון שהניח מקלו ותרמילו עליה חייב.

ר' יוסי אומר אם אומר את כן נמצא' למד על המלמד להחמיר עליו. דו יכיל מימר ליה מה אם נושא שכר שהחמירה בו התורה אינו חייב עד שימשוך שומר חנם שהקילה בו התורה אפילו משך יהא פטור.

¹²⁶ דגולן בעי דעת בעלים ולא סגי בהשבה למקומה

אלא כיני לא יאמר שליחות יד שנאמר בשומר שכר שאינו צריך הייתי למד משומר חנם מה אם שומר חנם שהקילה בו התורה אינו חייב עד שימשוך נושא שכר שהחמירה בו התורה כיון שמשך חייב. לאי זה דבר נאמר שליחות יד בנושא שכר שאינו צריך להחמיר עליה כיון שהניח מקלו ותרמילו עליה חייב

מסכת בבא מציעא פרק ד

הלכה א משנה הכסף קונה את הזהב, והזהב אינו קונה את הכסף. הנחושת קונה את הכסף, והכסף אינו קונה את הנחושת. מעות הרעות קונות את היפות, והיפות אינן קונות את הרעות. אסימון קונה את המטבע, והמטבע אינו קונה את אסימון. המטלטלין קונים את המטבע, והמטבע אינו קונים את המטלטלין. זה הכלל: כל המטלטלין קונים זה את זה:

גמרא זה כללו של דבר, כל הירוד מחבירו קונה את חבירו. א"ר חייה בר אשי מאן תניתה: ר"ש ברבי. א"ל אבוי,¹²⁷ חזור בך, ותני כהדא הזהב קונה את הכסף. א"ל לינא חזור בי דעד הוא חילך עליך אתניתני הכסף קונה את הזהב.¹²⁸ מילתיה דרבי¹²⁹ אמר זהב כפירות מתניי אמרה כסף כפירות.

ברת ר' חייה רובה אוזפת לרב דינרין, אתת שאלת לאבוה אמר לה שקילי מיניה דינרין טבין ותקילין.¹³⁰ מברת ר' חייה ילפין?! א"ר אידי אוף אבה אבוי דשמואל בעא קומי רבי מהו ללות דינרין בדינרין א"ל מותר. א"ר יעקב בר אחא

¹²⁷ רבי לבנו

¹²⁸ בעודך צעיר למדתני כסף קונה את הזהב (כסף פירי, וזהב טיבעא)

¹²⁹ בזקנותו

¹³⁰ ול"ה לאיסור הלוואת "סאה בסאה"

אוף ר' יוחנן וריש לקיש תריהון מרין מותר ללות דינרין
בדינרין. קרט בקרט שרי, לקן בלקן אסור.¹³¹

תמן תנינן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב
בחליפיו. א"ר יוחנן לא שנו אלא שור בפרה או חמור בשור
הא ציבור בציבור לא קנה,¹³² רב ירמיה בשם רב אפי' ציבור
בציבור קנה. ר' אבא בר מינה בשם רב המחליף אברוקלון
באמבורוקלון¹³³ קנה.

*****הגהתי על פי ירושלמי קידושין*****

ר' זירא רב יהודה בשם שמואל לזה פרה ולזה חמור
והחליפו זה בזה, משך בעל החמור את הפרה ובא בעל הפרה
למשוך את החמור ונמצא שמתה החמור בעל החמור צריך
להביא ראיה שהיתה חמורו קיימת בשעה שמשך את הפרה
שכל המוציא מחבירו עליו הראיה חוץ מן החליפין¹³⁴ ומאן
דלא סבר דא מילתא לא סבר בנזיקין כלום א"ר זעירא ואנא
לי נא סבר לה!

אמר ר' בא לר' זעירא מתניתא פליגא על שמואל: היו
בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה. לא
הבעל צריך להביא ראיה להוציא קידושין מרשות האב!¹³⁵

תלמידוי דרבי יונה אמרין תיפתר בקידושי קטנים¹³⁶

דלמא¹³⁷ רבי חונה ור' פינחס ורבי חזקיה סליקין
מישאול בשלמיה דרבי יוסף למילף מיניה, אמר ליה מתניתא
פליגא שמואל: נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא
ראיה, ולא האב צריך להביא ראיה להוציא כתובה מרשות

¹³¹ מין מטבע קטנה של נחשת (אפשר כי אינו יוצא כ"כ—ול"ה טיבעא)

¹³² צבור מעות בצבור מעות

¹³³ =צבור בצבור

¹³⁴ דמיקרי "מוציא" כיון שרוצה לזכות בפרת חבירו

¹³⁵ אלמא "המחזיק" = האב שמחזיק בכסף קידושין, צריך להביא ראיה! ולא ה"מוציא"!

¹³⁶ אין הבעל "תובע" הקידושין שהם מעט. רק האב רוצה "להוציא" הכתובה, ועליו הראיה!

¹³⁷ מעשה שהיה

הבעל!¹³⁸ אמר לון לא מודה שמואל שאם משך בעל הפרה את החמור שהוא צריך להביא ראייה!¹³⁹ וזה כיון שכנס כמי שמשך צריך להביא ראייה שהיו בה מומין אילו עד שלא תיכנס ברשותו.

רבי בא רב המנונא רב אדא בר אחוה בשם רב מכר לו פרה בדמים דחקיה א"ל הב לי אינון פריטיא! אמר ליה מה את בעי מינהון?¹⁴⁰ א"ל מיזבין ליה חמור! משך בעל הפרה את החמור לא נקנית הפרה. חמור מהו שיקנה? ר' בא אמר נקנית ר' יוסי אומר אינה נקנית. סבר רבי בא דאינון חליפין ולית אינון חליפין¹⁴¹

ר' מנא בשם רבי יוסי פעמים שתחילת מקח לזה ותחילת מקח לזה. היך עבידא? מכרה לו פרה בדמים סמיכה גביה חדא פריטיא¹⁴² למחר אשכחיה קאים תמן אמר ליי מה את קיים עביד הכא? א"ל בעא אינון פריטיא! אמר ליי מה את בעי מינהון? אמר ליי מיזבן לי חד חמור אמר ליי הרי חמור לפניך. משך זה לא קנה זה משך זה לא קנה זה אלא זה קנה לעצמו וזה קנה לעצמו.¹⁴³

הלכה ב משנה כיצד משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור נתן לו מעות ולא משך לו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו. רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:¹⁴⁴

גמרא א"ר אחא כתיב כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ומה היה חמסן? הוה בר נש נפיק טעין קופה מלאה תורמוסין

¹³⁸ אלמא "בעל" ה"מחזיק" בכסף כתובה, עליו הראי!¹³⁸

¹³⁹ כשנמצא חמור מת אחר שכבר משכו לרשותו!

¹⁴⁰ מה אתה רוצה לקנות עים פרוטות האלו?

¹⁴¹ =אינם חליפין "גמורים"

¹⁴² =חנווני

¹⁴³ עכ"פ קנה החמור במשיכתה—כיון שהסמיכו אצל חנווני, וחזר "ופטרו" ממנו מחמת משיכת החמור!

¹⁴⁴ כ "המוכר", יכול לחזור או לעמוד במקחו, כיון שיש בידו המעות

והיו מתכוונני ונוטלין פחות משה פרוטה דבר שאינו יוצא בדיינין. אמר רבי חייה בר ווה רבה רבה¹⁴⁵ כמעשי אילו כך מעשי אילו.

א"ר חנינה הלכה כר"ש. ולא אמרין לה לכל אפין.¹⁴⁶ רב ירמיה בשם רב מעשה היה והורה ר' כר"ש. ר' חייה בר יוסף יהב דינר למלחא. חזר ביה ההוא אמר לא ידע דכבר יהבון מגלא גו שקיה דההוא גברא¹⁴⁷ מי שפרע מאנשי דור המבול עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו.

חד בר נש יהב דינרין למטכסה¹⁴⁸ חזר ביה, אתא עובדא קומי רבי חייה בר יוסף ור' יוחנן. ר' חייה בר יוסף אמר או יתן לו כדי עירבוננו או ימסור אותו למי שפרע. ורבי יוחנן אמר או יתן לו כל מקחו או ימסור אותו למי שפרע. ר' לא אמר עירבון היה ר' זירא אמר מקצת דמים נתן לו. מודה ר' חייה בר יוסף¹⁴⁹ לר' יוחנן במקח שאין דרכו ליקנות חציין כגון פרה וטלית.

ר' יעקב בר אידי ר' אבהו בשם ר' יוחנן טבעת אין בה משום עירבון.¹⁵⁰ כל הנושא ונותן בדברים אין מוסרין אותו למי שפרע. ר' יעקב בר זבדי בשם ר' יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו וביקש לחזור בו חוזר. אמר, בשעה שאמר צריך לומר בדעת גמורה,¹⁵¹ מבתר כן אין חזר ביה חזר ביה. הדא דתימר בעני אבל בעשיר נעשה נדר. רב מפקד לשמשיה אימת דנימר לך תתן מתנה לבר נש, אין הוה מסכן הב ליה מיד ואין עתיד אימליך בי תניינות.¹⁵²

¹⁴⁵ בסדום

¹⁴⁶ כגון אים הוול—גם הלוקח חוזר

¹⁴⁷ "יקפחו את שוקיו" ע"י "מי-שפרע"

¹⁴⁸ שיראין

¹⁴⁹ ד"עירבון כנגד כולו קונה"

¹⁵⁰ =מנה אין כאן, משכון אין כאן!

¹⁵¹ בשעה שאומר לו היה לו "דעת גמורה" ליתן "ואח"כ" חזר

¹⁵² אים הוא עני, תן לו מיד, ואי-אתה צריך לימלך בי שנית

רבן יוחנן יהב דינרין לקריבוי על משח. יקר משח. אתא
שאל לרבי ינאי א"ל מדבר תורה מעות קונין ולמה אמרו אין
קונין שלא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה.

רבי שמואל בר סוסרטאי בשם רבי אבהו אם אמר לו
נשרפו חיטיך בעלייה נאמן.

רבי יצחק מקשי¹⁵³ מה נן קיימין? אם בשקנו לו מעותיו,
שלו נשרפו.¹⁵⁴ ואי לא קנו לו מעותיו, של זה נשרפו.¹⁵⁵

ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי: בר נש דיהב לחבירה
עשרה דינרין, א"ל אית לי גבך מאה דינרין מהדין ביתא¹⁵⁶
אסור. מהדין כרמא שרי. מה בין כרם לבית? בית אינו מצוי
ליפול, כרם מצוי ליפול.¹⁵⁷

א"ר יוסי את שמע מינה¹⁵⁸ בר נש דיהב לחבריה עשרה
דינרין א"ל במנת¹⁵⁹ דתיקום לי בהון מאה גרבין, מכיון
ששלח ידו בהן צריך להעמיד לו מקחו.

רבי שמעון בן לקיש אמר או קנה מיד עמיתך. מיד
עמיתך את צריך משיכה, אין את צריך משיכה מיד העכו"ם.
על דעתיה דר"ש בן לקיש לאיזה דבר מוסרין אותו למי
שפרע? אמר ר' יוסי בי ר' בון ותייא כהין תנאה, דתני הנושא
והנותן בדברים אין מוסרין אותו למי שפרע:¹⁶⁰

**הלכה ג משנה ההונאה: ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף
לסלע,¹⁶¹ שותות למקח. עד אימתי מותר להחזיר? עד כדי
שיראה לתגר או לקרובו. הורה רבי טרפון בלוד, ההונייה:**

¹⁵³ על האי טעמא דר' ינאי

¹⁵⁴ יאמר ויאמר!

¹⁵⁵ ואיך יאמר?

¹⁵⁶ משכירות שיעלה זה הבית

¹⁵⁷ ול"ה רבית כיון דמצוי הפסד

¹⁵⁸ מריב"ל

¹⁵⁹ =ע"מ

¹⁶⁰ הא דברים "ומעות", מוסרין..

¹⁶¹ אים נתן 28 על חפץ ששווה 24

שמונת כסף לסלע, שליש למקח. ושמחו תגרי לוד. אמר להן מותר להחזיר כל היום! אמרו, יניח לנו ר' טרפון את מקומינו וחזרו לדברי חכמים.

אחד הלוקח ואחד המוכר יש להם הונייה. כשם שהונייה להדיוט כך הונייה לתגר. רבי יהודה אומר: אין לתגר הונייה. מי שהוטל עליו, ידו על העליונה. שהוא אומר לו: תן לי את מעותיי, או תן לי מה שהוניתני:

גמרא רב אמר שיעור הוא. רבי יוחנן אמר לית הוא שיעורא.¹⁶²

רב אמר כל הנושא ונותן במנת¹⁶³ שאין לו אונאה יש לו אונאה.

תני רבי לוי האונאה פרוטה והאונאה פרוטה. אלא הונאה עצמה מהו? תני נקנה המקח, חוזר לו הוניתו דברי ר' יהודה הנשיא. ר' יוחנן אמר בטל מקחו. כהנא בעא קומי רב בשעה שהמוכר מתאונה, מתאונה עד חומש¹⁶⁴ בשעה שהלוקח מתאונה, מתאונה עד שתות. א"ל היא והוניתו מצטרפין עד שתות.¹⁶⁵

מכר לו שוה חמשה בששה: יכיל מימר ליה חד דינר איגרבת¹⁶⁶ סך דינרך. א"ר זירא יכיל מימר ליה לית איקרי דיהון ברייתא אמרין פלוני איגחך.¹⁶⁷ ואית דבעי מימר יכיל מימר ליה לית הוא יקרי מלבוש בחמשה דינרין. ר' יוחנן ר' אלעזר ור' הושעיה אמרי מה טעמא דאהן תנייא? ידע אנא

¹⁶² ה"ה כשמכר שווה חמש בשש (או לקח שווה שבע בשש—עיין בבלי)

¹⁶³ =ע"מ

¹⁶⁴ מכר לו שווה שש בחמש

¹⁶⁵ כ "שתות מקח" או "שתות מעות" באיזה אופן שתמצא שתות

¹⁶⁶ "נחטף" ממך דינר אחד, קח אותו!

¹⁶⁷ אינו כבודי שיאמרו הבריות שנתעללתי

דלא הוות מיקמתי טבא אלא חמשה דינרין¹⁶⁸ על דהוות
דחיק ליה יהבי אשתה דינרין סב דידך והב דידי.

מכר לו שוה חמשה בששה לא הספיק לישא וליתן עד
שהוקיר משבע. ר' יעקב בר אידי רבי אבהו בשם ר' יוחנן
כשם שבטל מאצל זה כך בטל מזה.

תמן תנינן ארבע מידות במוכרין: מכר לו חטין יפות
ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו, רעות ונמצאו יפות מוכר
יכול לחזור בו. א"ר יוסי בי רבי בון ותייא כהן תנא: הנושא
והנותן בדברים אין מוסרין אותו למי שפרע¹⁶⁹

**הלכה ד משנה וכמה תהא הסלע חסירה ולא יהא בה
הונייה? רבי מאיר אומר: ארבעה איסרות, מאיסר לדינר. ר'
יהודה אומר: ארבעה פונדיונות, מפונדיון לדינר. רבי שמעון
אומר: שמונה פונדיונות, משני פונדיונין לדינר:**¹⁷⁰

גמרא תני יותר מיכן¹⁷¹ מוציאה בשווייה. סלע עד
שקל.¹⁷² דינר עד רובע. פחות מיכן אפילו הוא כאיסר, אין
יכול להוציאה.¹⁷³ היתה יוצא על אסימון בסלע, ועל המטבע
בשקל.¹⁷⁴ על אסימון בשקל, ועל המטבע בסלע. אין לו אלא
צורת המטבע.

לא יתננה¹⁷⁵ לא לחרס ולא להרג מפני שמרמין בה את
אחרים, אלא נוקבה ותולה בצואר בנו. במה דברים אמורים?
בדינרין ובסלעין, אבל בדינר זהב ובמטבעות כסף מוציאים
בשווייהן. כשם שמוציאים לחולין כך מוציאים למעשר שני
ובלבד שלא יתכוין להוציאן:

ידעתי כי אין סחורתך שווה רק 5 רק שהייתי דחוק ע"כ נתתי 6, ועכשיו איני דחוק עוד, ע"כ תחזיר לי כל מעותיי ואחזיר לך¹⁶⁸

הסחורה

אינו חייב להעמיד לו אחרות¹⁶⁹

¹⁷⁰ 1/6 1/12 1/24 (שלושת התנאים בסדרן)

¹⁷¹ אים חסרה יותר משיעור הנ"ל

¹⁷² מותר לקיימה ולהוציאה בשווייה

¹⁷³ דאפשר לרמות בו

¹⁷⁴ חתיכת גלמו הוא כסלע, וכתוב עליו "שקל" (חצי-סלע) או איפכא

¹⁷⁵ פחות מיכאן א"י להוציאה....

הלכה ה משנה עד אימתי מותר להחזיר? בכרכין, עד כדי שיראה לשולחני. ובכפרין, עד ערבי שבתות.¹⁷⁶ אם היה מכירה אפילו לאחר שנים עשר חדש מקבלה ממנו¹⁷⁷ ואין לו עליו אלא תרעומת.

ונתנה¹⁷⁸ למעשר שני ואינו חושש. שאינה אלא נפש רעה.¹⁷⁹

ההוניה ארבעה כסף,¹⁸⁰ והטענה שתי כסף, וההודייה שוה פרוטה.

חמש פרוטות הן: ההודייה שוה פרוטה, והאשה מתקדשת בשוה פרוטה, הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש מעל, המוצא שוה פרוטה חייב להכריז, הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי. חמשה חומשין הן: האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי החלה, וביכורין מוסיף חומש, הפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו מוסיף חומש, הפודה הקדישו מוסיף חומש, והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מוסיף חומש, והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש :

גמרא חזקיה אמר לצורפה בירושלם מצרפה ביפה.¹⁸¹ בא לחללה בגבולין¹⁸² מחללה ברעה. והתנינן¹⁸³ בורר היפה שבהן ומחללן עליה. ויבור הרעה ויעשה אותה! אמר, שנייא היא הכא שכבר הוכח בו מעשר שני.

נותנה למעשר שני ואינו חושש שאינה אלא נפש רעה. יעקב בר זבדי ר' יוחנן בשם ר' סימון: כל מעשר שני שאין

¹⁷⁶ שמראהו לחנווני כשקונה צרכי שבת

¹⁷⁷ כ יש מדת חסידות שהנותן יקבלה בחזרה, אבל אים אינו רוצה, אין לו עליו...

¹⁷⁸ סלע שאינו חסר שיעור הנ"ל

¹⁷⁹ מי שממאן לקבלה בשווייה

¹⁸⁰ חפץ ששוה סלע=24 מעות, והלוקח שילם 28 מעות

¹⁸¹ כשבא להחליף הסלע בירושלים, "מצרפה" כאילו הוא יפה

¹⁸² רוצה לחלל פירות מע"ש על הסלע

¹⁸³ נתערב (בגבולין) מעות מע"ש וחולין

בקרנו שוה פרוטה אין מוסיף חומש. ר' יוחנן בשם ר' ינאי כל מעשר שני שאין בחומשו שוה פרוטה אין מוסיף חומש. אית מתני' מסייעא לדין ואית מתני' מסייעא לדין דתני: "ממעשרו" פרט לפחות משהו פרוטה. הדא אמרה עד שיהא בקרנו שוה פרוטה. תניי חורן תני: "ממעשרו חמישיתיו" פרט לפחות משהו פרוטה. הדא אמרה עד שיהא בחומשו שוה פרוטה. אמר רבין בר ממלא מתניתא לא כהדן ולא כהדן. דתנינן חמשה פרוטות הן ולא תנינן עד שיהא בקרנו שוה פרוטה! ותנינן חמשה חומשין הן ולא תנינן עד שיהא בחומשו שוה פרוטה!

הלכה ו משנה ואילו דברים שאין להם הונייה: העבדים, והשטרות, והקרקעות, וההקדישות. אין בהן לא תשלומי כפל, ולא תשלומי ארבעה וחמשה, שומר חנם אינו נשבע, ונושא שכר אינו משלם. ר' שמעון אומר: קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן הונייה, ושאינו חייב באחריותן אין להן הונייה. רבי יהודה אומר: אף ספר תורה, ובהמה, ומרגלית אין להן הונייה. אמרו לו: לא אמרו אלא את אילו:

גמרא תני רבי יודה אומר: אף ספר תורה בהמה ומרגלית אין להן אונאה. ספר תורה, אין קץ לדמיו. בהמה ומרגלית, צריכין לזווגם. אמרו לו: והלא הכל אדם רוצה לזווג! תני ר' יהודה בן בתירה אומר: סייף וסוס ותריס במלחמה אין להן הונייה:

הלכה ז משנה כשם שהונייה במקח ובממכר כך הונייה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מה היו מעשי אבותיך שנאמר וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים.

אין מערבין פירות בפירות, אפילו חדשים בחדשים, ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת ביין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו. אין מערבין שמרי יין ביין אבל נותן לו את שמריו.

מי שנתערב מים ביינו לא ימכרנו בחנות אלא אם כן הודיעו, ולא לתגר אע"פ שהוא מודיעו שאינו אלא לרמות בו. מקום שנהגו להטיל מים ביין יטילו.

התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת. מחמשה גיתות ונותן לתוך פיטם אחד ובלבד שלא יתכוין לערב.

ר' יהודה אומר לא יחלק החנווני קליות ואגוזים לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבוא אצלו, וחכמים מתירין. ולא יפחות את השער, וחכמים אומרים זכור לטוב. לא יבור את הגריסין כדברי אבא שאול, וחכמים מתירין. ומודין שלא יבור על פי המגורה שאינו אלא כגונב את העין. ואין מפרקסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים :

דף יח, א פרק ד הלכה ז גמרא רבי אבדימא מלחא הוה מפתר סרדוותי א"ל יעקב בר אחא והתנינן אין מפרקסין. מילתיה אמרה שיש פירקוס באוכלין. ר' זירא הוה עסק בהדא כיתנא אתא גבי רבי אבהו אמר ליה מה אנא משפרה עיבידתיה. א"ל איזיל עביד מה דאת ידע. רבי אבהו הוה עסיק באילין לסוטיא אתא שאל לרבי יוסי בן חנינה אמר ליה מנן באילין לסוטיא. אמר ליה איזיל עביד מה דאת ידע. רבה שקר טהר.

תנא רבי יעקב עמסונייא מהו אין מפרקסין? דלא יימא ליה צור גרמך:¹⁸⁴

מסכת בבא מציעא פרק ה

¹⁸⁴ צייר עצמך

**הלכה א משנה אי זהו נשך ואי זהו תרבית? אי זהו נשך?
המלוה סלע בחמשה דינרין, וסאתים חטים בשלש מפני
שהוא נושך. ואי זהו תרבית? המרבה בפירות. כיצד? לקח
הימינו חטים מדינר זהב הכור וכן השער, עמדו חטים
בשלשים דינר, אמר לו: תן לי חיטיי שאני מוכרן ולוקח אני
בהן יין, אמר לו הרי חיטיך עשויות עלי בשלשים דינר והרי
לך אצלי בהן יין, ויין אין לו.**

**המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו
בפחות מפני שהוא רבית:**

**גמרא א"ר ינאי זהו רבית שיוצא בדיינין. בעו קומי ר'
יוחנן, רבית מהו שיצא בדיינין? אמר לו: אם מזו¹⁸⁵ אין אנו
מניחין לגדולי¹⁸⁶ ארץ ישראל כלום!¹⁸⁷ מודי ר' יוחנן שאין
שטר זוקק לחבירו.¹⁸⁸ מודה רבי יוחנן שאם היה השטר קיים
דמגבין ליה.**

**אי זהו תרבית? תני ישראל שהלוה בריבית לישראל אינו
גובה לו את הקרן ולא את הריבית דברי ר' מאיר. וחכמים
אומרים גובה את הקרן ולא את הריבית.**

**כתיב את כסף אל תתן לו בנשך. אין לי אלא נשך בכסף
ורבית באוכל. נשך באוכל וריבית בכסף מניין? תלמוד לומר
אל תקח מאתו נשך ותרבית. הקיש נשך לתרבית ותרבית
לנשך. מה נשך כסף אף תרבית כסף. מה תרבית אוכל אף
נשך אוכל.**

**לקח ממנו חטים. א"ר בא בר כהנא השער שהוא יפה
לעולם. פחות מיכן ווי לזבונא¹⁸⁹ יותר מיכן ווי למזבנה.¹⁹⁰**

¹⁸⁵ אים תחמיר כזו

¹⁸⁶ =עשירי

¹⁸⁷ כ וודאי שאינה יוצאה

¹⁸⁸ אים כבר שילם הרבית בעד שטר א, אין מנכין לו הקרן של שטר ב (דחשיב "הוצאה")

¹⁸⁹ למוכר

¹⁹⁰ ללוקח

אמר לו תן לי חיטיי שאני מוכרן. במה קנה? רב נחמן
בר יעקב סבר מימר חייב להעמיד לחבירו.

המלוה את חבירו. חד בר נש אשאל לחבריה דינרין
אשרוניה גו ביתיה. א"ל הב לי אגר ביתי. א"ל הב לי דינריי.
אתא עובד' קומי רבי בא בר מינא. א"ל וקים ליה מה דהוה
חמי מישרי.¹⁹¹

הגהתי פה*****

תני יש דברים שהן רבית ומותרין. כיצד? לוקח אדם
שטרות חברו בפחות ומלוותו של חבירו בפחות ואינו חושש
משום רבית. ויש דברים שאינן רבית ואסורין משום הערמת
רבית. רשב"ג אומר מפרין על שדהו. כיצד? קבל ממנו שדה
בעשרה כורין חטין ואמר לו תן לי מאתים דינר ואפרנסה
ואני נותן לך י"ב כור בשנה מותר.

כיצד? א"ל הלויני מנה א"ל אין לי מנה טול לך ק"כ
סאה של חטין. אע"פ שחזר ולקח ממנו בכ"ד סלע אינן רבית
אבל אסורין משום ערמות רבית.

¹⁹²א"ל לית את צריך והב אגר כלים או אגר הכתפין
אקולי וסב דינרד! ר' לא אמר בנותן לו שכר רגלו.¹⁹³ ור'
זירא אמר נעשה כמשכיר לו דירה ביוקר¹⁹⁴

**הלכה ב משנה מרבין על השכר ואין מרבין על המכר. כיצד?
השכיר לו את החצר ואמר לו: אם מעכשיו אתה נותן לי הרי
הוא לך בעשר סלעים לשנה. ואם של חודש בחודש, בסלע
לחדש מותר. מכר לו את השדה ואמר לו: אם מעכשיו אתה
נותן לי, הרי הוא לך באלף זוז. ואם לגורן, בשנים עשר מנה,
אסור.**

¹⁹¹ ???נכה לו דמי השכירות מקרנו

¹⁹² הסבר למה מותרת הערמה הנ"ל

¹⁹³ מה שמנכה לו סלע, כאילו משלם לו (למלווה ה"מערים"), שכר רגלו=כתף (שמחמתו לא "הוצרך" לכך!)

¹⁹⁴ הערמה דרשב"ג

מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים, ואמר לו: אימתי
שתרצה הבא מעות וטול את שלך אסור.¹⁹⁵

הלווהו על שדהו ואמר לו: אם אי אתה נותן לי מיכן ועד
שלש שנים, הרי הוא שלי! הרי הוא שלו. כך היה בייתוס בן
זונין עושה על פי חכמים:¹⁹⁶

גמרא תני המוכר שדה לחבירו ואמר לו על מנת שאהא
בה אריס. על מנת שאהא בה שותף. על מנת שהמעשרות
שלי. על מנת שכשתמכרנה לא תמכרנה אלא לי. שכל זמן
שאני רוצה נותן דמיה ונוטלה מותר. היה חייב לו מעות
וכתב לו שדהו במכר. כל זמן שהמוכר¹⁹⁷ אוכל פירות מותר.
כל זמן שהלוקח אוכל פירות אסור. ר' יודה אומר בין כך
ובין כך מותר.¹⁹⁸ א"ר יודה כך היה בייתוס בן זונין עושה
ע"פ חכמים. אמרו לו משם ראייה מוכר אוכל פירות היה.

ר' יוחנן ור' לעזר ור' הושעיה אמרי מבתי ערי חומה למד
ר' יהודה. דתני שנה האמורה בתורה ערי חומה הרי הן כמין
רבית ואינה רבית.¹⁹⁹ תניי חורן תני הרי זו ריבית אלא
שהתירה התורה. מאן דמר הרי זו כמין ריבית ואינה רבית
ר"מ. מאן דמר הרי זו ריבית אלא שהתורה התירה ר'
יודה.²⁰⁰ א"ר אידי כד סלקית מגלותא אשכחית עובדא קומי
ר' אמי הרי זו כמין רבית ואינה רבית.

א"ר חזקיה לא אמרו אלא זו רבית שהתורה התירה.
כאן התורה התירה. הא במקום אחר לא! אפילו כן לא אשגח
רבי אמי אמר בייתא עם דיירא דאיר²⁰¹

¹⁹⁵ כי המוכר דר בבית הלוקח בשכר המתנת מעותיו

¹⁹⁶ ול"א "אסמכתא לא קניא"

¹⁹⁷ =הלווה

¹⁹⁸ אפשר שלא יפדנו הלווה לעולם ונמצא השדה שייך להמלווה ואין כאן רבית ("צד אחד ברבית, מוצר")

¹⁹⁹ כיון דהוא "דרך מכר"

²⁰⁰ וילפינן מינה להלוואה

²⁰¹ ומוטב שידור בו המלווה משיהיה שממה

הלכה ג משנה אין מושיבין חנווני למחצית שכר לא יתן לו מעות ליקח בהן פירות למחצית שכר אלא אם כן נתן לו שכרו כפועל בטל אין מושיבין תרנגולין למחצה ואין שמין עגלים וסייחים למחצה אלא אם כן נתן לו שכר עמלו ומזונות אבל מקבלין עגלים וסייחים למחצה ומגדלין אותן עד שיהו שלשין וחמור עד שתהא טוענת :

גמרא חד בר נש אשאל לחבריה דינרין. א"ל: סב שני דינרין אגרד,²⁰² ומה דינן עבדין,²⁰³ דילי ולך.

תני הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחצית ואמר לא לקחתי אין לו עליו אלא תרעומת. ואם ידוע שלקח הרי זה מוציא ממנו על כרחו. הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחצית ואמר לא לקחתי אין לו עליו אלא תרעומת. ואם ידוע שלקח הרי זה מוציא ממנו על כרחו. הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר. רצה אחד מהן ליישן חבירו מעכב על ידו. אם היה ערב שביעית אין חבירו מעכב על ידו. ששניהן על מנת כן לקחום.²⁰⁴ הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר אם אמר הא לך מנה,²⁰⁵ שאיני יכול לעמוד בפרוטרוט הרי זה אסור. ראה פירות מוקירין, הרי זה מותר.²⁰⁶ הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר רשאי הלוקח ליקח מאותו המין. כשמוכר לא ימכור שנים כאחת אלא מוכר זה ראשון וזה²⁰⁷ אחרון. הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר רשאי ליקח מכל מין שירצה. לא יקח לו בהן כסות ועצים.

²⁰² =שכרו כפועל בטל

²⁰³ ומה דאינן עבדין..

²⁰⁴ ע"מ ליישן ולמכרם בשביעית ביוקר

²⁰⁵ מריווח המעות

²⁰⁶ כי רוצה לשלם לו "פחות" מחצי הריווח

²⁰⁷ את שלו

אמר רבי יצחק הדא אמרה²⁰⁸ המבטל כיס חבירו אין
לו עליו אלא תרעומת. המבטל שדה חבירו חייב לשפות לו.²⁰⁹
המבטל ספינת חבירו וחנות חבירו מהו?

המוליך פירות ממקום הזול למקום היוקר אמר
לחבירו: תנס לי ואני נותן לך כדרך שאתה נותן למקום
פלוני.²¹⁰ אם באחריות הנותן, מותר. והלוקח, אסור. המוליך
חבילה ממקום למקום אמר לו: תנייה לי ואני נותן לך כדרך
שאתה נותן במקום פלוני, אם באחריות הנותן מותר,
והלוקח אסור. אבל חמרין המקבלין מבעלי בתים²¹¹
מעמידין להן פירות במקום היוקר כשער הזול.

רבי יודה בר פזי עד מקום שדרכו לילך ולבוא בו
ביום.²¹² רב הונא אמר נעשה שלוחו. ודא מתיבין הונה:
שליח שנאנס חייב על האונסין, שנאנס פטור על האונסין!

והתני ר' הושעיה כשם שחייב בכולה²¹³ כך חייב
במקצתה.²¹⁴

לא פעמים מתנה שומר חנם להיות כשואל!?

מאי כדון מייתה?²¹⁵ תמן משלם כשער היוקר,²¹⁶ ברם
הכא משלם כשער הזול:

**הלכה ד משנה שמינ²¹⁷ פרה וחמור וכל דבר שדרכו לעשות
ולאכול, למחצה. מקום שנהגו לחלוק את הוולדות מיד,
חולקין. מקום שנהגו לגדל יגדלו.**

²⁰⁸ שורה 1 של ברייתא הנ"ל

²⁰⁹ דכתב ליה: אי אוביר ולא אעביד, אשלם במיטבא

²¹⁰ כשער שהיית יכול למוכרם במקום היוקר

²¹¹ מעות בהקפה מ"בעלי-בתים" והם לוקחין חטים ומוכרים, ונותנים לבעלי-בתים כבמקום בזול

²¹² אים אפשר להגיע למקום הזול בו ביום, שרי

²¹³ על פשיעה

²¹⁴ =אונסין

²¹⁵ מה אפשר ל"הביא" (לחלק בין רישא לסיפא)

²¹⁶ מיחזי יותר כרבית

²¹⁷ שמעון מגדל ומפטם ומשביח בהמת ראובן, וחולקין בשבח

רשב"ג אומר שמין עגל על אמו וסייח עם אמו. ומפרין על שדהו ואינו חושש משום רבית:

גמרא תני שם הוא אדם מחבירו בהמה במנת לעלות לו וולד אחד וגיזה אחת לשנה. תרנגולת בעשרה ביצים לחודש. השמה תרנגולת מחבירתה מיטפלת באפרוחין כל זמן שצריכין לאימן. מיטפל בבהמה דקה שלשים יום ובגסה חמשים יום. ר' יוסי אומר בדקה שלשה חדשים מפני שטיפולה מרובה יותר מיכן, חלקו של בעל הבית והשום עליו הכל כמנהג המדינה. מהו חלקו של בעל הבית והשום עליו? בר נש דיהב לחבריה מאה דינרין עבדין עשרין דינרין אהן נסב פלגא ואהן פלגא, של בעל הבית איתעבדון עליו קרן²¹⁸ בני אינש עבדין כן?! אלא נסבין ויהבין²¹⁹ ובסיפא פלגין.

השם בהמה לחבירו כמה חייב באחריותו?²²⁰ בבהמה טמיאה שנים עשר חדש. באדם²²¹ עשרים וארבע חדש. מקום שנהגו לעלות שכר כתף למעות מעלין,²²² וולדות לבהמה מעלין,²²³ הכל כמנהג המדינה: רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין וכו'. אפילו במקום שמעלין שכר כתף למעות²²⁴ ואינו חושש משום רבית. השם בהמה מחבירו עד כמה חייב באחריות? סומכוס אומר הגודרות²²⁵ שנים עשר חדש. באתונות עשרים וארבע חדש. עמד עליו בתוך הזמן שמין לו.²²⁶ אחר הזמן אין שמין לו.²²⁷ לא דומה טיפול שנה אחת לשתי שנים. השם בהמה לחבירו אין פחות משנים עשר חדשים. מתה בכוסיא²²⁸ יהב כוליה. דלא בכוסיא יהב

...מיכאן ואילך נוטל מחצה שלו, וחצי-מחצה בשל חבירו ע"י ב"מ 69²¹⁸

נושאים ונותנים ולבסוף חולקין!²¹⁹

אינו חוזר בתוך זמן הזה²²⁰

שפחה²²¹

נותנים למקבל מעות בתור "שכר כתף"²²²

"גידול הולד"²²³

וגו'²²⁴

בהמה דקה²²⁵

אין המקבל יכול לחזור²²⁶

א"א לכופו להמשיך²²⁷

בפשיעה²²⁸

פלגא. כיצד? שמה במנה והשביחה ושוה מאתים, מתה בכוסיא יהב ששה של זהב.²²⁹ דלא בכוסיא יהב חמשים זוז.²³⁰

הכחישה ויפה חמשים זוז. מתה בכוסיא יהב שלשי של זהב.²³¹ דלא בכוסיא יהב חמשים זוז. השם בהמה מחבירו אין פחות משנים עשר חדש. עשה בה כל ימות החמה ואמר למוכרה בימות הגשמים כופין אותו שיאכילה כל ימות הגשמים. האכילה כל ימות הגשמים ואמר למוכרה בימות החמה כופין אותו שיעשה בה כל ימות החמה.

תני רבן שמעון בן גמליאל אומר מפרין על שדהו ואין חושש משום רבית. כיצד? קיבל הימנו בעשרה כורין חטין אמר לו תן לי סלע אחד ואני נותן לך שנים עשר כורין לגורן מותר. רבי יוחנן אמר מפני שהשדה מצוי להתברך ריש לקיש אמר נעשה כמשכיר לו שדה ביוקר. מה ביניהון חנות וספינה. מאן דמר מפני שהשדה מצויה להתברך מפרין על חנות וספינה, מאן דמר נעשה כמשכיר לו שדה ביוקר חנות וספינה אין מפרין.²³² אמר רבי יעקב בר אחא בפירוש פליגי: ר' יוחנן אמר מפרין על חנות וספינה ריש לקיש אמר אין מפרין. מתניתא מסייעא לריש לקיש אין מפרין על חנות וספינה ועל דבר שאינו עושה בגופו:

הלכה ה משנה אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא ריבית. אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם. ולוין מהן ומלוין אותן בריבית, וכן בגר תושב.

מלוה הוא ישראל על מעותיו של עכו"ם מדעת העכו"ם אבל לא מדעת ישראל:

²²⁹ 100, 150 בשביל הקרן, 50 שבח של הנותן

²³⁰ מחצה של קרן חייב בכל אופן

²³¹ 75, 25 בשביל חצי-הכחש, 50 בגלל מיתת-פשיעה

²³² כיון דאין שבה בגוף הדבר

גמרא אי זהו צאן ברזל? היו לפניו מאה צאן אמר לו הרי הן עשויות עליך במאה של זהב,²³³ וולדן וחלבן וגזותן שלך. ואם מתו את חייב באחריותן ואת מעלה לי סלע של כל אחת ואחת משלך באחרונה, אסור.

רבי ירמיה בעי תמן את מר צאן ברזל לראשון²³⁴ וכא את מר לשני!²³⁵ אמר ר' יוסי תמן שעיקר לראשון וולדן לראשון ברם הכא עיקרן לשני וולדן לשני.

רבי ירמיה בעי תמן את מר נושא שכר חייב על האונסין אסור²³⁶ וכא²³⁷ את מר נושא שכר חייב על האונסין מותר. לא פעמים שמתנה שומר חנם להיות כשואל!?

ולווין מהן ומלוין אותן בריבית כו'. רבי אמר גר צדק האמור בעבד עברי איני יודע מה טיבו.²³⁸ תושב האמור בריבית איני יודע מה טיבו.

מלוה ישראל מעות עכו"ם מדעת העכו"ם אבל לא מדעת ישראל. ישראל שלוח מעכו"ם וביקש להחזירם לו אמר לו ישראל אחר תנם לי ואני נותן כדרך שאת נותן לו אסור. ואם העמידו עם העכו"ם מותר. עכו"ם שלוח מישראל וביקש להחזירם לו אמר לו ישראל אחר תנם לי ואני מעלה לו רבית מותר. ואם העמידו אצל ישראל אסור. א"ר יוסי והוא שהעמידו אצל ישראל.

ישראל שלוח מעכו"ם ועכו"ם מישראל ונתגייר בין שזקפן עד שלא נתגייר בין משנתגייר גובה הקרן ולא הריבית. אבל עכו"ם שלוח מישראל ונתגייר, אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה, גובה²³⁹ הקרן והריבית, משנתגייר

²³³ זה הקרן שאתה חייב בכל אופן

²³⁴ מקבל צאן ברזל מן העכו"ם פטור הבכור דחשיב ברשות העכו"ם

²³⁵ כיון דחייב באחריותו הוי רבית

²³⁶ כיון שכל אחריות הצאן עליו, אסור

²³⁷ סוף הלכה ג

²³⁸ הא גר א"י לקנות ע"ע!—וכן תושב מותר בריבית!

²³⁹ ישראל מהגר

גובה הקרן ולא הריבית. בר קפרא אמר גובה את הקרן ואת הריבית. א"ר יעקב בר אחא טעמא דבר קפרא מכיון שאת מבריחו מן הריבית אף הוא נעשה גר שקר.²⁴⁰

לווה אדם מבניו בנותיו בריבית אלא שמחנכן בריבית. אמר רב כגון אנא לרבה בר בר חנה ורבה בר בר חנה לי.

לא יהא אדם לווה בשקל ומלוה בסלע.²⁴¹ אבל עכו"ם לווה בשקל ומלוה בסלע. ישראל לווה מעכו"ם ועכו"ם מישראל וישראל נעשה לו ערב ואינו חושש משום רבית. ישראל שמינה עכו"ם אפוטרופא או סנטר מותר ללוות ממנו בריבית²⁴² ועכו"ם שמינה ישראל אפוטרופא או סנטר אסור ללוות ממנו בריבית. מעות עכו"ם שהיו מופקדין אצל ישראל מותר ללוות בריבית. מעות ישראל שהיו מופקדין ביד עכו"ם אסור ללוות ממנו בריבית. זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות עכו"ם מותר:

הלכה ו משנה אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. היה הוא תחלה לקוצרים,²⁴³ פוסק עמו על הגדיש, ועל העבט של ענבים, ועל המעטן של זיתים, ועל הביצין של יוצר, ועל הסיד משישקע כבשנו. פוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. ר' יוסי אומר אין פוסק עמו על הזבל עד שיהא לו זבל באשפות וחכמים מתירין

פוסק עמו כשער הגבוה ר' יהודה אומר אע"פ שלא פסק עמו יכול לומר תן לי כזה או תן לי מעותיי.

מלוה אדם את אריסיו חיטין בחיטין לזרע אבל לא לאכול שהיה ר"ג מלוה אריסיו חיטין ביוקר והוזלו או בזול והוקירו

²⁴⁰ כדי להינצל מלפרוע רבית

²⁴¹ לווה לי שקל היום, ואני אלווה לך סלע למחר

²⁴² כיון שהמעות באחריות העכו"ם

²⁴³ כ לא "יצא השער" עדיין

ונוטל מהן כשעת הזול לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו:

גמרא מהו לפסוק בשער של סירקי?²⁴⁴ ר' יוחנן אמר פוסקין, ריש לקיש אמר אין פוסקין. רבי בון בר חייה בעא קומי רבי זירא לא מסתברא דיודי ריש לקיש לרבי יוחנן בשער סירקי של ציפורין שאינה פוסקת.

אמר רבי בון בר כהנא ותימה אנא איך רבנן²⁴⁵ פליגי בין פוסק לפירות בין פוסק למעות²⁴⁶ בין מלוה לפירות.²⁴⁷ א"ר ירמיה במלוה איתפליגו אבל בפוסק כל עמא מודו שמותר. אמר ר' יוסה בפיסוק איתפלגון אבל במלוה כל עמא מודה שאסור. דבי ר' ינאי אמרי פוסקין על השחת רבי יוסי בן חנינה אומר אף על חלות דבש. ר' יוחנן אומר כל העיירות הסמוכות לטיבריא כיון שיצא שער של טיבריא פוסקין:

היה הוא תחילה לקוצרין פוסק עמו על הגדיש כו'. רב אמר מחוסר מעשה אחד פוסק מחוסר כמה מעשים אינו פוסק. רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין אפילו מחוסר כמה מעשים פוסק.²⁴⁸ והא מתניתא פליגא על רב היה הוא תחילה לקוצרין כו'.

אבא בר זמינא יהב חד דינר לקפילה ונסב מיניה בשעה זלילה דכל שתא²⁴⁹ ולא מודי רב²⁵⁰

רבי חייה רובה הוה ליה כיתן אתו חמרייא מיזבנה מיניה. אמר לון לית בדעתי מזבנתיה כדון אלא בפוריא²⁵¹ אמרו ליה זבנה לן כדין מה דאת עתיד מיזבנתיה בפוריא.²⁵²

²⁴⁴ שיירא של ישמעאלים המוכרים תבואה

²⁴⁵ ריו"ח ור"ל

²⁴⁶ ??באופן שמקבל מעות לבסוף (חילוף שווי הפירות)

²⁴⁷ ???באיזה אופן פליגי הנלי"ם, במעמיד מלוה על הפירות או בפוסק על הפירות

²⁴⁸ כיון דאפשר לגמרם בידי אדם

²⁴⁹ כשער הזול, כל השנה

²⁵⁰ דמחוסר כמה

²⁵¹ אין רצוני למכור הפשתן עכשיו, אלא בפורים

²⁵² וניתן לך המעות בפורים כשער של פורים

אתא שאל לרבי א"ל אסור. נפק קבעה במתניתא ותני כן
היה חייב לו מעות ובא ליטול ממנו בגורן ואמר לו עשם עלי
כשער שבשוק ואני אעלה לך כל שנים עשר חדש אסור דלא
כאיסרו הבא לידו. אמר רב מודי רבי חייה חביבי די לן יהבין
ליה וקנה מן כבר שרי²⁵³, אגרא מן כבר²⁵⁴ וקנה בתר כן שרי,
קנה מכבר אגרא בתר כן אסור.

ר' לעזר יהב דינר לחד בר נש א"ל מה דהינון²⁵⁵ עבדין
מיכן ועד חנוכה ידידי. מתמן ולהלן לית לי עמך עסוק אין
פחתין ואין יתרין דידך. בעא מיתן ליה בתר חנוכה ולא
קביל. ר' לעזר חשש על קרוב לשכר ורחוק להפסד. ותני כן
קירוב שכר וריחוק הפסד זו מידת רשעים קירוב הפסד
וריחוק שכר זו מדת צדיקים קרוב לזה ולזה רחוק לזה ולזה
זו מידת כל אדם.

ר' יצחק יהב דינרין לבר נש בעא מיעבד ליה כהדא דרבי
לעזר ולא קיבל עילווי.

כהנא יהב מ' דינרין לבר נש מיזבן ליה כיתן, יקרא
כיתנא. אתא שאל לרב א"ל איזיל סב מיניה ארבעים כורין
רברבין²⁵⁶

ביקש ר' להתיר קליטו שלים ולא הניחו ר' יש' בר"י.
ואית דמרי ביקש רישבר"י להתיר קליטו שלים ולא הניחו
ר'. מאי קליט של ים? בר נש דיהב לחבריה. מהו דינרין.
כגון אילין דיהבין עיבידת' לאילין דמפרשין לריסים, מתרתין
קסוסטבן או משלשה קסוסטבן אין זו רבית אלא הטרשא.²⁵⁷

²⁵³ "אים קונה החפץ מעכשיו, וגם נותן המעות מעכשיו..."

²⁵⁴ מעכשיו

²⁵⁵ דאינון=

²⁵⁶ כיון דיצא השער

²⁵⁷ נותן מעות למפרשי הים (שהולכין לקנות סחורה במקום הזול) ומקבל עליו אחריות הסחורה—וכשחוזר ומוכרן, נותן להם קצת מהריווח

רבי יוסה ורבי לעזר בן עזריא. שניהן אמרו דבר אחד דתנינן תמן היה לו דבר מועט מוסף עליו והולך.²⁵⁸ ור"א בן עזריה אוסר עד שיעמיק ג' או עד שיתן על הסלע:

הלכה ז משנה לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חיטין ואני נותן לך מן הגורן אלא אומר לו עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח והלל אוסר. וכך היה הלל אומר: לא תלוה אשה ככר לחבירתה עד שתעשינה בדמים. שמא יוקירו החיטים ונמצא באות לידי רבית:

גמרא תני לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטים ואני נותן לך לגורן הא עד שתים שלש שבתות מותר. והלל אוסר. שמואל אמר הלכה כהלל:

הלכה ח משנה אומר אדם לחבירו: נכש עמי ואנכש עמך, עדור עמי ואעדור עמך, ולא יאמר לו עדור עמי ואנכש עמך. כל ימי גריד אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני עמך ברביעה.

ר"ג אומר: יש ריבית מוקדמת ויש ריבית מאוחרת. כיצד? נתן את עיניו ללוות ממנו, היה משלח לו ואמר בשביל שילויני, זו היא ריבית מוקדמת. לווה ממנו והחזיר לו את מעותיו, היה משלח לו ואמר בשביל מעותיו שהיו בטילות אצלי זו היא ריבית מאוחרת.

רבי שמעון אומר: יש ריבית דברים לא יאמר לו דע אם בא איש פלוני ממקום פלוני²⁵⁹

אילו עוברין בלא תעשה: המלוה והלוה והערב והעדים. וחכמים אומרים אף הסופר. עוברים על בל תתן לו, ועל בל

²⁵⁸ אסור לעשות אשפות בשדהו בשביעית דמיהזי כמזבל, עד שיגביה ג-- אים מוציא קצת זבל לשדהו, ודעתו להוסיף, פליגי אי
חיישי' שמא לא ימצא --וכן במתניתין פליגי בזה
²⁵⁹ דע שבא איש פלוני ממקום פלוני

תקח ממנו, ועל לא תהיה לו כנושה, ועל לא תשימון עליו נשך, ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה' :

דף כד, ב פרק ה הלכה ח גמרא א"ר יסא בוא וראה כמה סמיות עיני מלוי רבית. אדם קורא לחבירו עובד ע"א ומגלה עריות ושופך דמים ומבקש לירד עמו לחייו. והלה שוכר העדים והלבלר, ואומר להן בואו והעידו שכפר במקום! ללמדך שכל המלוה בריבית כופר בעיקר. רבי שמעון בן אלעזר אומר יותר ממה שכופרין בעיקר כופרין שעושין התורה פלסטר²⁶⁰ ואת משה טיפש, ואומרין: אילו היה יודע משה שכך היינו מרויחין לא היה כותבו. רבי עקיבה אומר קשה הריבית שאף הטובה רבית. הרי שאמר ליקח לו ירק מן השוק אע"פ שנתן לו מעותיו הרי זה רבית. רבי שמעון אומר קשה הריבית שאף שאילת שלום רבית לא שאל לו שלום מימיו ועל שלוה ממנו הקדים לו שלום הרי זה רבית. וכן היה ר' שמעון בן אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ואינו מלווה בריבית עליו הכתוב אומר כספו לא נתן בנשך וגו'. א"ר שמואל בר אימי המיטמוט הזה לא היינו יודעין מהו ובא שלמה ופירש הצל לקוחים למות ומטים להרג אים תחשוד.

מסכת בבא מציעא פרק ו

הלכה א משנה השוכר את האומנין והטעו זה את זה, אין להן זה על זה אלא תרעומת. שכר את החמר ואת הקרר²⁶¹ להביא לו פרייא פרין וחלילין²⁶² לכלה או למת, פועלין לעלות פשתנו מן המשרה, וכל דבר שהוא אבד, וחזרו בהן-- מקום שאין אדם, שוכר עליהן או מטען :

²⁶⁰ A forged document

²⁶¹ בעלי-עגלה

²⁶² מיני כלי-זמר

גמרא הטעו זה את זה מהו? איתי אתון עבדין עמי.²⁶³
היך אתון עבדין? מן חמש רבן.²⁶⁴ ואשכחון עבדין מן עשר
רבן. למלאכה, אתון עבדין עמי. היך אתון עבדין? מן עשרה
יומין²⁶⁵ ואשכחון עבדין מן חמשה יומין.

הטען בעל הבי' מהו? איתי אתון עבדין עם חביריכון.²⁶⁶
היך הינון עבדין? מעשר רבן! ואשכחון עבדין מחמש רבן.
למלאכה. איתי אתון עבדין עם חביריכון היך הינוך עבדין?
מחמשה יומין ואשכחון עבדון מעשרה יומין.

במה דברים אמורים²⁶⁷ שלא הלכו החמרים אבל הלכו
ולא מצאו תבואה. פועלין לנכש ומצאו שדהו לחה נותן להן
שכר הליכה וחזירה. ולא דומה הבא טעון לבא ריקן. עושה
מלאכה ליושב ובטל. היושב בצל ליושב בחמה.

ר' חייה רובה אגר חמרין למיתא ליה כיתן הלכו
ומצאוה לחה. אמר לון רב פוק והב לון אגרן משלם ואמר
להון לא דאנא חייב מיתן לכון אגריכון אלא אנא חייה
מתרית²⁶⁸ לכון

במה דברים אמורים שלא התחילו אבל אם קבל ממנו
שדה לקצור בשני סלעים, קצר חצייה והניח חצייה. בגד
לארוג בשני סלעים, ארג חציו והניח חציו שמין לו. כיצד
שמין לו מה שעשה? אם היה מה שעשה יפה ששה דינרין²⁶⁹
נותן לו סלע או יגמור מלאכתו. ואם שקל²⁷⁰ נותן לו שקל. ר' י
דוסא אומר שמין מה שעתיד ליעשות, אם היה מה שעתיד
ליעשות יפה ששה דינרין נותן לו שקל או יגמור מלאכתו.

²⁶³ באו ועשו עמי!

²⁶⁴ אין בעה"ב נותן רק 15 (ובאמת נותן 10) (איירי שבעה"ב משלם לפועל א, ופועל א משלם לפועל ב)

²⁶⁵ צריכים אתם לעבוד 10 יום כדי להשיג סכום פלוני

²⁶⁶ באו עשו מלאכה עים חבירכם!

²⁶⁷ אין להם אלא תרעומת

²⁶⁸ מוותר

²⁶⁹ עשה מלאכה יפה

²⁷⁰ מה שעשה שווה שקל

ואם שקל²⁷¹ נותן לו סלע. ר' זירא בשם רב הונא רבי בינה רבי ירמיה בשם רב הלכה כרבי דוסא.

במה דברים אמורים בדבר שאינו אבד אבל בדבר האבד שוכר עליו ממקום אחר²⁷² ומטען. ואומר לו: סלע פסקתי לך שניים אני נותן לך!²⁷³ נוטל מזה ונותן לזה. א"ר אילא ובלבד עד כדי שכרו. עד כדון ובלבד עד כדי שכר אותו היום ובלבד עד כדי שכרו לשעה.²⁷⁴

במה דברים אמורים במקום שאינו מוצא לשכור פועלים. אבל אם ראה חמרין שממשמשין ובאין או שפרק ספינתו בלמן²⁷⁵ אמר לו צא ושכור לך אחת מכל אילו! אין לו עליו אלא תרעומת:

הלכה ב משנה השוכר את האומנין וחזרו בהן ידן לתחתונה אם בעל הבית חזר בו ידו לתחתונה. כל המשנה ידו לתחתונה וכל החוזר בו ידו לתחתונה:

גמרא רב אמר כי לי בני ישראל עבדי אין ישראל קונין זה את זה. א"ר יוחנן עבד עברי היא מתני'.²⁷⁶ על דעתיה דרב בין פועל בין בעל הבית יכול לחזור בו.²⁷⁷ על דעתיה דרבי יוחנן פועל יכול לחזור בו ולא בעל הבית:

הלכה ג משנה השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה, בבקעה והוליכה בהר, אפילו זו עשרה מילין וזו עשרה מילין ומתה, חייב לשלם.

²⁷¹ מה שעתיד ליעשות שווה שקל

²⁷² או=

²⁷³ מפרש "שוכר עליהן"

²⁷⁴ אינו יכול ליטול מהם שכרם של כל היום, רק שכר מלאכה שעשו עד אותו השעה

²⁷⁵ בנמל

²⁷⁶ קרא איירי בע"ע דווקא—לא בפועל

²⁷⁷ דקרא לא מפליג בין פועל לבעה"ב

שכר את החמור והבריקה²⁷⁸ או שנישאת באנגריא²⁷⁹ אומר
לו הרי שלך לפניך. מתה או נשברה חייב להעמיד לו חמור.

השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה, אם
החליקה פטור, ואם הוחמה חייב. בבקעה והוליכ' בהר, אם
החליקה חייב, ואם הוחמה פטור, ואם מחמת המעלה חייב.

השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה ונשבר הקנקן
פטור. בבקעה וחרש בהר ונשבר הקנקן חייב.

לדוש בקטנית ודש בתבואה פטור. בתבואה ודש בקטנית
חייב, שהקטנית מחלקת:

גמרא ניחא בהר והוליכה בבקעה. בבקעה והוליכה
בהר?²⁸⁰ ר"ש בן יקים אמר בשמחה מחמת אויר, ר' דוסתאי
בן ינאי אמר שהכיתה נחש. ר' יוחנן אמר ר"מ היא דאמר כל
המשנה על דעת בעל הבית נקרא גזלן.

שכר חמור והבריקה דבזק²⁸¹ או שנעשיי אנגריא. אית
תניי תני אנגריא כמיתה, ואית תניי תני אומר לו הרי שלך
לפניך. מאן דתני אנגריא כמיתה באותו שיכול לפשר²⁸² מאן
דמר אומר לו הרי שלך לפניך באותו שאין יכול לפשר.

תני ר"ש בן אלעזר אומר בדרך הליכתה אין חייב
להעמיד לו חמור אחר, שלא בדרך הליכתה חייב להעמיד לו
חמור אחר. א"ר אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה בקפנדריא אין
חייב להעמיד לו חמור אחר. בסילקי חייב להעמיד לו חמור
אחר. ר' אבהו בשם ר' יוסי בר חנינה אגרא מיכא ללוד
ואינסיבת אנגריא ללוד אין חייב להעמיד לו חמור אחר.

²⁷⁸ נסתמא

²⁷⁹ עבודת מלך

²⁸⁰ למה חייב

²⁸¹ =עוור

²⁸² וחייב המשכיר לפשר או להמציא לו אחר

מיכא ללוד ואינסיבת אנגריא לצור חייב להעמיד לו חמור אחר.

מתה או נשברה חייב להעמיד לו חמור. ר' יוחנן אמר בשאמר לו חמור סתם אבל אם אמר לו חמור זה יכיל מימר ליה לדין בעית אייתי ליה קומין.²⁸³

²⁸⁴ רב הונא אמר חייב ליטפל בו באותו מקום.²⁸⁵ א"ר זירא אם יש בטפילה כדי לשכור לו גיידור²⁸⁶ קטן אינו חייב להעמיד לו חמור אחר, ואם לאו חייב להעמיד לו חמור אחר. אמר ר' הונא אם יש בנבילה כדי ליקח²⁸⁷ גיידור קטן אין חייב להעמיד לו חמור אחר ואם לאו חייב להעמיד לו חמור אחר:

הלכה ד משנה השוכר את החמור להביא חיטין והביא שעורין, תבואה והביא תבן, חייב. כמה יוסיף על משואו ויהא חייב? סומכוס אומר משום רבי מאיר: סאה לגמל ושלשת קבין לחמור:

גמרא תני כמה יוסיף על משאו ויהא חייב? סומכוס אומר משום ר' מאיר: סאה לגמל, ושלשה קבין לחמור. קב לכתף ושלשה סאין לעגלה. וספינה לפי מה שהיא. שיירה שנפל עליה גייס מחשבין לפי ממון ולא לפי נפשות שלחו לפניו תריי²⁸⁸ מחשבין לפי נפשות. אין משנין על המנהג של שיירה. ספינה שעמד עליה נחשול והיקל ממשואה מחשבין לפי משאוי ולפי ממון ולא לפי נפשות. אבל השוכר מחבירו קרון או ספינה מחשבין לפי משאוי ולפי נפשות ולא לפי ממון. שיירה שנפל עליה גייס ועמד אחד מהן והציל מידן הציל לאמצע ואם נתנו לו רשות הציל לעצמו. חמרין שנפלו

²⁸³ לזה הוצרכת, הבא אותו לפני!

²⁸⁴ בחמור סתם איירי

²⁸⁵ אים אפשר למוכרה ב"אותו מקום", חייב המשכיר לעשות כן

²⁸⁶ =סייח קטן

²⁸⁷ דווקא שיש בו כדיי "ליקח"

²⁸⁸ =תייר לתור לפניו הדרך

עליהן ליסטיין ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם התנה עמם בבית דין הציל לעצמו. השותפין שמחלו להן מוכסין מחלו לאמצע ואם אמרו לשם פלוני מחלנו מה שמחלו מחלו לו. הגבאין והמוכסין תשובתן קשה הרי אילו מחזירין למי שמכירין. ולמי שאין מכירין יעשו מהן צורכי ציבור:

הלכה ה משנה כל האומנין שומרי שכר, וכולן שאמרו הבא מעות וטול את שלך, שומר חנם.

שמור לי ואשמור לך שומר שכר

שמור לי ואמר לו הנח לפני! שומר חנם

המלוה על המשכון שומר שכר רבי יודה אומר הלוהו מעות ש"ח הלוה פירות שומר שכר

אבא שאול אומר מותר אדם לשכור משכונו של עני להיות פוסק עליו והולך מפני שהוא כמשיב אבידה:

גמרא הדא אנטיכריסים²⁸⁹ רבית הוא.

שמואל אמר בשאמר לו הנח לפניי אבל אמר לו הנח לפניך אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר.

א"ר יוחנן רוצה אדם ליתן כמה ולמכור פירותיו על ידי משכון. רבי אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה רוצה אדם ליתן כמה ולמכור פירותיו, למי שיפייסנו על ידי משכון²⁹⁰:

הלכה ו משנה המעביר חבית ממוקם למקום נשברה בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע. אמר רבי אליעזר תמיה אני אם יכולין זה וזה להישבע:²⁹¹

²⁸⁹ מלוה משתמש במשכון

²⁹⁰ מוכר פירותיו ונוטל משכון הוא ש"ש, דאדם נותן פרוטה ללוקח/למי שמפייס הלוקח, כדי שיוכל למכור פירותיו ע"י משכון

²⁹¹ דקרובים לפשיעה

גמרא תני ר' נחמיה קדר מסר קדרוי לבר נש תברין²⁹²

²⁹³ ארים גולתיה אתא גבי רבי יוסי בר חנינה אמר ליה איזיל אמור ליה למען תלך בדרך טובים. אזל וא"ל ויהב גולתיה א"ל יהב לך אגרך א"ל לא א"ל זיל ואמור ליה וארחות צדיקים תשמור אזל וא"ל ויהב ליה אגריה:

מסכת בבא מציעא פרק ז

הלכה א משנה השוכר את הפועלין ואמר להן להשכים ולהעריב מקום שנהגו שלא להשכים ולהעריב אינו יכול לכופן. מקום שנהגו לזון יזון לספק מתיקה יספק הכל כמנהג המדינה. מעשה בר' יוחנן בן מתיה שאמר לבנו: צא ושכור לנו פועלין ופסק עמהן מזונות, וכשבא אצל אביו אמר לו: אפי' את עושה להן כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב. אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להן: על מנת שאין לכם אלא פת וקטנית בלבד. רשב"ג אומר: לא היה צריך הכל כמנהג המדינה:

גמרא אמר רב הושעיה זאת אומרת המנהג מבטל את ההלכה. א"ר אימי כל המוציא מחבירו עליו להביא ראיה חוץ מזו

בני טיבריא לא משכימין ולא מעריבין. בני בית מעון משכימין ומעריבין. בני טיבריא שעלו לשכר בית מעון נשכרין כבית מעון. בני בית מעון שירדו²⁹⁴ לשכר בטיבריא נשכרין כטיבריא,²⁹⁵ אבל שעולה²⁹⁶ מטיבריא לשכר פועלין מבית

²⁹² חסר...??א"ר מסר "בעל-עגלה" סחורה לאדם אחר, חייב על שבירתם

²⁹³ ??ע"י בבלי סוף פירקין

²⁹⁴ מעצמן

²⁹⁵ וא"צ להשכים ולהעריב

מעון יכילו מימר לון כן סלקת במחשבתכון דלא הוינא משכח
מיגר פועלין מטיבריא?! אלא בגין דשמעי עליכון דאתון
משכימין ומעריבין בגין כן סלקית הכא!

מקום שאין מנהג יהודה בן בוני רבי אמי רב יהודה תניי
בית דין הוא שתהא השכמה של פועלין²⁹⁷ והערבה של בעל
הבית ומאי טעמא? תשת חשך ויהי לילה הכפירים שואגים
לטרף תתן להם ילקוטון תזרח השמש יאספון יצא אדם
לפעלו. ערב שבת בין השכמה בין הערבה משל בעל הבית.²⁹⁸
עד איכן? עד כדי למלאות לו חבית מים ולצלות לו דגה
ולהדליק לו נר.

על דעתיה דרבי יוחנן בן מתיה אדם שהלך לקדש אשה
ממקום אחר²⁹⁹ צריך להתנות עמה ולומר לה על מנת דתעבדי
כן וכן, ותאכלי כן וכן:

**הלכה ב משנה אילו אוכלין מן התורה: העושה במחובר
לקרקע בשעת גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע עד שלא
נגמרה מלאכתו, ובדבר שגידוליו מן הארץ. ואילו שאינן
אוכלין: העושה במחובר לקרקע בשעה שאינה גמר מלאכה
ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו ובדבר שאין
גידוליו מן הארץ**

**היה עושה בידו אבל לא ברגליו, ברגליו אבל לא בידיו, אפילו
על כתיפו הרי זה יאכל. רבי יוסי בי ר' יהודה אומר: עד
שיעשה בידיו וברגליו:**

**גמרא א"ר לא כי תבוא בכרם רעך וגו' וכי עלה על דעת
שיאכל עצים ואבנים?! מה ת"ל ענבים? שלא יקלף בתאנים
וימצמץ בענבים:**

²⁹⁶ בעה"ב העולה

²⁹⁷ (=הפועלים "אין צריכים" להשכים רק יוצאים למלאכה בשעת הזריחה)

²⁹⁸ ="על חשבון בעה"ב" (אף לעת ערב ממהרין לבא "על חשבון" בעה"ב)

²⁹⁹ ודעתו לדור במקומו

היה עושה בידיו אבל לא ברגליו. תני בידיו או ברגליו מקמץ³⁰⁰ אפילו על כתיפו טוען ר' יוסי בי ר' יודה אומר שיעשה בידיו ורגליו וגופו יצא עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל לא בגופו. רבי יוסי בי רבי יודן אומר דייש מה דייש מיוחד דבר שגידולי קרקע יצא החולב המגבן המחבץ שאין גידולי קרקע מה דייש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו יצא היין משיקפה משירד לעוקה. הבודל בתמרים והמפרד בגרוגרות דבר שנגמרה מלאכתו מה דייש שלא בא לזיקת המעשרות³⁰¹ יצא הלש והמקטף והאופה שבא לזיקת מעשרות:

הלכה ג משנה היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים בענבים לא יאכל בתאנים אבל מונע הוא את עצמו עד שהוא מגיע למקום היפות ואוכל. וכולן לא אמרו אלא בשעת מלאכה אבל מפני השב אבידה לבעלים אמרו הפועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת וחמור כשתהא פורקת:

גמרא א"ר לא כתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך וכי מה יש בכרם לוכל אלא ענבים! ללמדך היה עושה בענבים לא יאכל בתאנים:

הלכה ד משנה אוכל פועל קישות אפי' בדינר וכותבת אפילו בדינר. ר' לעזר חסמא אומר: לא יאכל פועל יותר על שכרו, וחכמים מתירין אבל מלמדין את האדם שלא יהא רעבתן ויהא סותם הפתח בפניו

קוצץ אדם על ידי עצמו ועל ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו הגדולים ועל ידי אשתו מפני שיש בהן דעת³⁰² אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים מפני שאין בהן דעת:

³⁰⁰ =מקבץ ברגליו שיורי אוכל

³⁰¹ עדיין לא נתחייב במעשר

³⁰² ויכולין למחול האכילה (ויתרבה שכר הפועל)

גמרא ר' לעזר בן אנטיגנס אומר בשם רבי לעזר בי רבי ינאי. זאת אומרת אוכל פועל יותר על שכרו. ואית דמרין רבי יוחנן בשם רבי ינאי. זאת אומרת שיאכל פועל אשכול ראשון, ואשכול אחרון:³⁰³

הלכה ה משנה השוכר את הפועל לעשות עמו בנטע רבעי³⁰⁴ שלו הרי אילו לא יאכלו. אם לא הודיען פודה ומאכילן. נתפרסו עיגוליו נתפתחו חביותיו הרי אילו לא יאכלו,³⁰⁵ ואם לא הודיען מעשר ומאכילן:

גמרא כל שיוצא בו בא לזיקת המעשרות ואיסור אחר גרם לו שכרו סתם פודה ומאכיל³⁰⁶ מעשר ומאכיל קצץ עמו שלא יאכל הרי זה אינו אוכל. וכל שכיוצא בו בא לזיקת המעשרות והיתר אחר גרם לו³⁰⁷ שכרו סתם אינו אוכל. קצץ עמו הרי זה אוכל:

הלכה ו משנה שומרי פירו' אוכלין מהילכו' מדינה אבל לא מן התורה ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל ונושא שכר והשוכר נשבעין על השבועה ועל השבועה והמתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה:

גמרא רב הונא אמר בשומרי גנות ופרדסין היא מתני'³⁰⁸ אבל בשומרי פירות אוכלין מן התורה.³⁰⁹

שמואל אמר בשומרי פירות היא מתניתא³¹⁰ אבל בשומרי בשומרי גנות ופרדסין אין אוכלין לא מהתורה ולא מהילכות מדינה.

³⁰³ וחכמים מתירין באיזה אופן ועניין שיהיה

³⁰⁴ לבצרן מהגפן

³⁰⁵ דכבר נגמרה מלאכתן למעשר

³⁰⁶ כגון שהיו כבר בחבית ונתפזרו או נטע רבעי

³⁰⁷ כגון שבעה"ב חשב לקצות תאניו

³⁰⁸ דהוי "מחובר שלא בשעת גמר מלאכה"

³⁰⁹ דשמירה כמעשה

תני רב חייה ומסייע על רב הונא: וטמא הכהן עד הערב³¹¹ לרבות את השומרין שיהו מטמין בגדיו:

הלכה ז משנה זאב אחד אינו אונס ושני זאבין אונס. רבי יהודה אומר: בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אונס. שני כלבים אינן אונס. ידוע הבבלי משום רבי מאיר: מרוח אחת אינו אונס, משתי רוחות אונס. הליסטין הרי הן אונס. והארי והדוב והנמר והברדליס והנחש הרי אילו אנסין. אימתי? בזמן שבאו מאיליהן, אבל אם הולیکن למקום גדודי חיה וליסטין אין אילו אנסין. מתה כדרכה הרי זה אונס, סגפה ומתה אין זה אונס. עלת³¹² לראשי צוקין ונפלה, הרי זה אונס. העלה לראשי צוקין ונפלה, אינו אונס.

מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, ונושא שכר והשוכר להיות פטור משבועה ומלשלם.

וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תניו בטל.

וכל תנאי שהוא מעשה מתחלתו תניו בטל³¹³ וכל שאיפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תניו קיים:

דף כט, א פרק ז הלכה ז גמרא תני כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאי ממון תנאו קיים. תנאי שאינו של ממון תנאו בטל. כיצד אמר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת. שאם מתי לא תהא זקוקה לייבום, הרי זו מקודשת ותנאו בטל. זה הכלל שהיה ר' יודה בן תימא אומר כל דבר שאי אפשר להתקיים³¹⁴, והתנה עמה לא נתכוון אלא להפליגה. בין שאמר בכתב בין שאמר בפה כל המתקיים בפה מתקיים

³¹⁰ אוכלין מהלכות מדינה—שמירה לאו כמעשה

³¹¹ גבי פרה אדומה

³¹² לאונסו

³¹³ "הרי הבית שלך, אים תלך למקום פלוגי"

³¹⁴ "ע"מ שתעבור הים ברגליך"

בכתב. וכפר עותני כגליל ואנטיפטרס כיהודה.³¹⁵ את שבנתיים מטילין אותו לחומרו :

מסכת בבא מציעא פרק ח

הלכה א משנה השואל את הפרה ושאל בעליה עמה, שאל את הפרה ושכר בעליה עמה, שאל את הבעלים או שכרן ואח"כ שאל את הפרה, ומתה, פטור. שנאמר: אם בעליו עמו לא ישלם. אבל שאל את הפרה ואח"כ שאל את הבעל או שכרן, ומתה, חייב. שנאמר: בעליו אין עמו שלם ישלם:

גמרא א"ר אילא ממשמע שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם איני יודע שאים אין בעליו עמו שלם ישלם! מה ת"ל בעליו אין עמו שלם ישלם? אלא מכיון ששאלה פרה ולא שאל בעלה עמהן אע"פ שהבעל חורשין על גבה ומתה חייב. אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל בעלה או שכרן ומתה חייב. א"ר לא ממשמע שנאמר אין בעליו עמו שלם ישלם איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם! מה ת"ל בעליו עמו לא ישלם. אלא מכיון ששאל הפרה ושכר בעלה עמה, אף ע"פ שהבעלים חורשין במקום אחר ומתה פטור :

הלכה ב משנה השואל את הפרה ושאלה חצי יום ושכרה חצי יום, שאלה היום ושכרה למחר, שאל אחת ושכר אחת. המשאיל אומר: שאולה מתה, ביום שהיתה שאולה מתה, בשעה שהיתה שאולה מתה, והלה אומר איני יודע! חייב.

השוכר אומר שכורה מתה, ביום שהיתה שכורה מתה, בשעה שהיתה שכורה מתה, והלה אומר איני יודע! פטור.

³¹⁵ לעניין גט "ע"מ שאלך לגליל.. " ³¹⁵

זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר שהשכורה מתה

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

גמרא לילה שבנתיים³¹⁶ מהו? אית מרין דרך הפרות ללון על בעליהן³¹⁷ וזו על ידי ששאולה אצלו לא לנה, כשאולה היא אצלה והוא חייב. ואית מרין אין דרך הפרות ללון על בעליהן³¹⁸ וזו כשכורה אצלו פטור:

הלכה ג משנה השואל את הפרה ושילחה לו ביד בנו וביד עבדו וביד שלוחו, או ביד בנו וביד עבדו או ביד שלוחו של שואל, ומתה, פטור.

אמר לו השואל: שלחה לי ביד בני וביד עבדי וביד שלוחי, או ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך, או שאמר לו המשאיל: הריני משלחה לך ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי, או ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך, ואמר לו השואל: שלח! ושילחה, ומתה חייב. וכן בשעה שמחזירה:

גמרא תני השאיליני פרתך עשרה ימים והשאל לי בהן חמשה ימים ראשונים. מתה בתוך האחרונים משעבוד הראשונים מתה.³¹⁹ השאיליני פרתך לאחר עשר ימים א"ל סבה מן כבר!³²⁰ מתה, משיעבוד האחרונים מתה.³²¹ השאיליני פרתך ואני נשאל לך. השאיליני פרתך ובוא ועשה עמי. השאיליני קרדומך ובוא ונכש עמי. השאיליני תמחוייך ובוא ואכול עמי. שאלה מן הכייר³²² או מן הסנטר³²³ או מן האיקומנוס,³²⁴ ומתה. כמי שהבעלים עמו:

³¹⁶ בין יום השאולה ויום השכורה

³¹⁷ כששוכר פרה ליום, דרך הפרה ללון—לילה שלפניו—אצל בעלים

³¹⁸ רק אצל השומר והוא אתחלתא דשכירות

³¹⁹ והו"ל "שאלה בבעלים"

³²⁰ משכהו עתה, והשתמש בו לאחר 10 יום—ונשאל בעליו עמו

³²¹ =ל"מ "בעליו עמו"

³²² ממונה על בור העיר (מצד אנשי העיר)

הלכה ד משנה המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר: עד שלא מכרתי, וזה אומר משלקחתי, יחלוקו. היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן, וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר הגדול לקחתי, והמוכר אומר איני יודע, זכה בגדול

המוכר אומר הקטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן

זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר.

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

גמרא א"ר יוחנן זו³²⁵ להוציא מידי סומכוס שאומר כל הספיקות יחלוקו.

א"ר לא תיפתר בשזה אומר בריא לי וזה אומר בריא לי.³²⁶ ר' יוסי בעי אם בשזה אומר בריא לי וזה אומר בריא לי על דא אמר ר' יוחנן להוציא מדברי סומכוס:³²⁷

הלכה ה משנה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה³²⁸ הרי הן לבעל הזיתים. עשו רביעית לסאה, זה אומר: זיתיו גידילו! וזה אומר: ארצי גידלה! יחלוקו.

שטף הנהר את זיתיו ונתנן לתוך שדה חבירו, זה אומר: זיתי גידילו! וזה אומר: ארצי גידילה! יחלוקו:

גמרא ר' יוחנן בעי הרטיבו מה הן.³²⁹

רב הונא אמר בששטפן בגושיהן³³⁰

³²³ שומר העיר

³²⁴ "סופר-העיר"

³²⁵ בבא 3

³²⁶ מודה סומכוס

³²⁷ אפי' ברי וברי אמר סומכוס, יחלוקו! וממילא מתניתין דלא כסומ'

³²⁸ מוציאים פחות מרביעית שמן לסאה זיתים

³²⁹ בסיפא, אים לא גידלו ממש רק הרטיבו, היש זכות לבעל הקרקע?

ר' יוסי בן חנינא אומר שני ערלה ביניהן: ³³¹

הלכה ו משנה המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים, אינו יכול להוציאו מן החג עד הפסח. ובימות החמה, שלשים יום. ובכרכין אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים שנים עשר חדש. ובחנויות אחד כרכין ואחד עיירות שנים עשר חדש. רשב"ג אומר חנות של נחתומין ושל צבעין שלש ³³² שנים:

גמרא תני כל אילו שאמרו שלשים יום וי"ב חדש לא שידור בתוכן שלשים יום וי"ב חדש, אלא שידועו קודם שלשים יום וקודם י"ב חדש.

בית הבד כל שעת בית הבד. בית הגת כל שעת הגת. בית היוצרה אין פחות משנים עשר חודש. א"ר יוסי במה דברים אמורים באילין שהן עושין בעפר שחור, אבל באילו שעושין בעפר לבן כונס גורנו ומסתלק:

הלכה ז משנה המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב בדלת ובנגר ובמנעול ובכל דבר שהוא מעשה אומן אבל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו הזבל של בעל הבית אין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכיריים בלבד:

גמרא הורי ר' יצחק בר חקולה: מזוזה מעשה ידי אומן:

הלכה ח משנה המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר. השכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר.

מעשה בציפורין באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהב לשנה, מדינר זהב לחדש. ובא מעשה לפני רשב"ג ולפני רבי יוסי ואמרו: יחלקו את חדש העיבור:

³³⁰ דאל"ה הכל של בעל הקרקע

³³¹ אבל לאחר 3 שנים הכל לבעל הקרקע—דאי"צ לגוש ראובן עוד

³³² כדי שיוכל ליפרע חובותיו (שדרכן להקיף לזמן מרובה)

גמרא והיכי? אם בשבא עליו בסוף החדש גביי ליה כולה!³³³ ואם בשבא עליו בראש חדש א"ל פוק לך!

שמואל אמר כיני מתניתא בשבא עליו באמצע החדש.

רב אמר דינא דגר.³³⁴

א"ר לא לית פשטא על דא שיטת בן ננס.³³⁵ דו אמר ביטל לשון אחרון את הראשון:

הלכה ט משנה המשכיר בית לחבירו ונפל, חייב להעמיד לו בית. היה קטן לא יעשנו גדול, גדול לא יעשנו קטן, אחד לא יעשנו שנים, שנים לא יעשנו אחד, לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהן אלא מדעת שניהן:

גמרא ריש לקיש אמר במעמידו על גביו. ר' יוחנן אמר באומר לו בית כזה אני משכיר לך.³³⁶

אלא המשכיר בית לחבירו וביקש למוכרו.³³⁷ א"ר אמי לא על דעת שזה ימות ברעב.³³⁸

רבי זירא ור' הילא תריהון מרין מכל מקום קנוי לו. אלא דו א"ל: שיבקיה דשרי, עד ימלא אנקלווסיס דידיה.³³⁹

אתא עובדא קומי רבי ניסי ולא קביל.³⁴⁰ מה פליג? אמרי, ברתיה הוות ממשכנה גבי חד רומי,³⁴¹ בגין כן הורי כרבי אימי:

³³³ הרי כבר דר בו

³³⁴ הדין לעולם עים המשכיר (דקרקע בחזקת בעליה)

³³⁵ מתניתין דלא כבן ננס....

³³⁶ מראהו בית הדומה ואומר "כזה"

³³⁷ האים יכול למכור בית המושכר?

³³⁸ כיון שנצרך למעות, פקע השכירות ומוכרו!

³³⁹ כ וודאי יכול למוכרה לאחר, וקנהו. אבל אין השוכר חייב לצאת עד שיושלם זמן שכירותו

³⁴⁰ דברי ר"ז—אלא אים הלוקח רוצה דווקא שיצא השוכר, חייב לצאת

³⁴¹ והיה שעת הדחק שהוצרך למעות

מסכת בבא מציעא פרק ט

הלכה א משנה המקבל שדה חבירו, מקום שנהגו לקצור יקצור, לעדור³⁴² יעדור, לחרוש אחריו יחרוש, הכל כמנהג המדינה.

כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש

כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים-ושניהן מספקין את הקנים:

גמרא מקום שנהגו לקצור, ותלש, אמר ליה את בעיתה.³⁴³ לתלוש וקצר, אמרין ליה פוק דריתה.³⁴⁴

תני המקבל שדה מחבירו הרי זה קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר. החופר והכייל³⁴⁵ והסנטר שומרי העיר והאיקונומוס³⁴⁶ נוטלין שכרן מן האמצע.

הבייר והבלן והספר בזמן שבאין מכח האריס³⁴⁷ נוטלין מכח האריס. מכח בעל הבית, נוטלין מכח בעל הבית. אין משנין על מנהג מדינה:

הלכה ב משנה המקבל שדה מחבירו והיא בית שלחין או בית האילן, יבש המעיין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מחכירו. אם אמר לו: השכר לי בית שלחין זו או שדה בית האילן זו, יבש המעיין ונקצץ האילן מנכה לו מחכירו:

³⁴² =תלישה

³⁴³ אתה "מבעית" שדיי (שלא נשאר שום תבן לזבל)

³⁴⁴ הוצא כל מיני עשבים רעים!

³⁴⁵ מודד השדות

³⁴⁶ עיין סוף פירקין דלעיל

³⁴⁷ כנראה היה מנהג, שאחד מהם—בעה"ב או אריס—משלם "מס" לצורך אלו ממוני-העיר

גמרא א"ר יצחק בשיבש כל המעיין, ברם אין הוה עמוק תרתין קומין ואיתעביד שלשה קומין עמוק. יכלין מימר ליה לעי ביה והוא סגי:

נקצץ האילן. א"ר יצחק בשנקצץ כל האילן אבל אם נשתייר בו ממתע עשרה לבית סאה. יכיל מימר ליה בקדמיתא הוה דחשין³⁴⁸ ולא הוה עבדין סגין. ברם כדון הינון דלילין³⁴⁹ ועבדין סגין:

הלכה ג משנה המקבל שדה מחבירו אם משזכה בה הבירה, שמין אותה כמה היא ראויה לעשות ונותנין לו. שהוא כותב לו: אם אוביר ולא אעביד אישלים במיטבא:

גמרא א"ר יצחק הדא אמרה המבטל כיס חבירו אין לו עליו אלא תרעומת. המבטל שדה חבירו חייב לשפות לו. המבטל ספינתו וחנותו מהו?

הלכה ד משנה המקבל שדה מחבירו ולא רצה לנכש, אמר לו מה איכפת לך הואיל ואני נותן לך חכורד! אין שומעין לו שהוא אומר למחר את יוצא ממנה והיא מעלה לפניי עשבים

המקבל שדה מחבירו ולא עשת, אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב להיטפל בה. א"ר יהודה מה קיצבה כרי?! אלא אם יש בה כדי נפילה:

גמרא כמה כדי להעמיד בה כרי? ר' יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי ובלבד כדי שיעמיד הרחת. ר' אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה והוא שיהא בית מכנס שלה מלמעלה.³⁵⁰

ר' יהושע בן לוי אמר חוץ מיציאותיו של זה.³⁵¹ ר' יוסי בן חנינה אומר חוץ מיציאותיו של זה ושל זה.³⁵²

³⁴⁸ דחוקין

³⁴⁹ מפוזרין

³⁵⁰ = שאין כונס (מקום שתבואה נכנס) שלה רואה פני חמה

א"ר אבהו כדי ניפלה-- כדי הזרע הנופל בה :

הלכה ה משנה המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה, אם מכת מדינה היא מנכה לו מחכירו, ואם אינו מכת מדינה אינו מנכה לו מחכירו. ר' יהודה אומר: אם קיבלה ממנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה מחכירו:

גמרא רב הונא אמר בשנשדפה כל אותה הרוח.³⁵³ שמעון בר ווא בשם ר' יוחנן והוא שזורעה. דו יכיל מימר ליה אילו הוות זרעתה הוות עבדה סגין.

הגע עצמך שהיו שדות אחרו?³⁵⁴ ולא יכיל מימר ליה קודשא בריך הוא מגלגל עם רשיעיא!³⁵⁵ היו שם שדות אחרות³⁵⁶ ולקו. יכול מימר ליה עד כא הוינא חייב בה מיכא ולהלן לינה חייב בה!³⁵⁷

הלכה ו משנה המקבל שדה מחבירו בעשרת כור חטים, לקת נותן לו מתוכה. היו חיטיה יפות, לא יאמר לו הרי אני לוקח מן השוק, אלא נותן לו מתוכה:

גמרא }³⁵⁸ המקבל שדה מישראל תורם ונותן לו רבי מאיר אומר מעשר ונותן לו ר' יהודה אומר אם נתן לו מאותה השדה ומאותו המין תורם ונותן לו משדה אחרת וממין אחר מעשר ונותן לו וחכ"א אם מאותה שדה נתן לו בין מאותו המין בין ממין אחר תורם ונותן לו אם משדה אחרת נתן לו בין מאותו המין בין ממין אחר מעשר ונותן לו {

³⁵¹ אריס

³⁵² אריס ובעה"ב—צריך להיות שיעור הנ"ל אחר ניכוי היציאות

³⁵³ הוי "מכת מדינה"

³⁵⁴ ולקו גם הם—אך הוא לא זרע שלו

³⁵⁵ שמא הקב"ה מאריך אף אתי

³⁵⁶ של המחכיר

³⁵⁷ איני חייב עוד (כבר נתכפרתי)

³⁵⁸ תוספתא דמאי פרק 6 עיין שם

הלכה ז משנה המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורין לא יזרענה חיטין,³⁵⁹ חטין יזרענה שעורין. רשב"ג אוסר. קטנית לא יזרענה תבואה, תבואה יזרענה קטנית. רשב"ג אוסר:

גמרא ניחא שעורין לא יזרענה חיטין חיטין לא יזרענה שעורין? ואתייה כר' לא³⁶⁰ או כדברי הכל.³⁶¹

במקום שאין שעורין כפליים בחיטין אבל במקום שמעלין שעורין כפליים בחיטין זורעה שעורים:

הלכה ח משנה המקבל שדה מחבירו לשנים מועטת לא יזרענה פשתן³⁶² ואין לו קורת שקמה. קיבלה ממנו לשבע שנים שנה ראשונה זורעה פשתן ויש לו קורת שקמה:

גמרא ניחא חטין לא יזרענה פשתן. פשתן לא יזרענה חיטין?! פשתן לוקה הארץ שלשה שנים ותימר כן! פי' ר' מנחם אחי רבי גוריון קומי ר' לא מוטב לזרעה פשתן אחר חטים ולא שעורין אחר שעורין:³⁶³

הלכה ט משנה המקבל שדה מחבירו שבע שנים בשבע מאות דינר אין השביעית מן המיניין. שבוע אחד בשבע מאות דינר השביעית מן המיניין:

גמרא תני המקבל שדה מחבירו זורעה שנה אחת ולא צימיחה כופין אותו לזרעה שנייה. שנייה ולא צימיחה אין כופין אותו לזרעה שלישית. אמר ר"ל הדא דתימר בשדה שאינה בדוקה³⁶⁴ אבל בשדה שהיא בדוקה כופין אותו וזורעה שלישית:

³⁵⁹ חטים מכחישות יותר

³⁶⁰ דלקמן, דחיישינן דילמא כבר זרעה שעורים—והו"ל שעורים אחר שעורים

³⁶¹ לפעמים שעורים מכחיש?

³⁶² דמכחישות הרבה

³⁶³ וכ"ש חטים אחר חטים

³⁶⁴ מעולם לא בדקה אים צומחת

הלכה י משנה שכיר יום גובה כל הלילה, ושכיר לילה גובה כל היום. ושכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה.³⁶⁵ שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, יצא ביום- גובה כל הלילה, יצא בלילה- גובה כל הלילה וכל היום:

גמרא שמואל אמר³⁶⁶ למחר עובר עליו משום ביומו תתן שכרו.³⁶⁷ דתמר עובר עליו כל שימות הללו.

ר' דוסא אומר יום אחר הוא! אין בגלל מקיימא קראי תיפתר בשכיר שעות יום ולילה שיכול לגבות כל היום וכל הלילה. ותני כן שכיר שעות ביום, גובה כל היום. בלילה, גובה כל הלילה. שכיר שעות ביום ובלילה, גובה כל הלילה וכל היום:³⁶⁸

הלכה יא משנה אחד שכר האדם ואחד שכר הבהמה ואחד שכר הכלים יש בו משום ביומו תתן שכרו, ויש בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר. אימתי? בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו. המחיה אצל חנווני או אצל שולחני אינו עובר עליו.

השכיר נשבע בזמנו ונוטל עיבר זמנו אינו נשבע ונוטל. ואם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל. גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו, ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר:

גמרא כתיב לא תעשוק עני ואביון מאחיד אילו ישראל. מגרד זה גר צדק. בארצך לרבות הבהמה והעבדים. בשעריך לרבות המטלטלין. תני יכול המחיה אצל חנווני או אצל שולחני יהא עובר עליו? ת"ל אתך. אינו עובר עליו אבל עוברין הן עליו.

³⁶⁵ גמר מלאכתו ביום

³⁶⁶ שכיר שעות לילה

³⁶⁷ מלבד "לא תלין."

³⁶⁸ וכשלא נתן שכירות של עבודת יום, ועבודת לילה, שייך כל שמות הללו

אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו.

השכיר בזמנו נשבע ונוטל. ריש לקיש אמר בשאמר לו נתתי אבל אם א"ל אתן למחר³⁶⁹ אם אמר לו נתתי אינו נאמן: ר' יוסי בן חנינה אומר ואפילו למחר אם אמר לו נתתי נאמן.

כתיב לא תעשוק את רעך פרט לגר תושב:

הלכה יב משנה המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין. לא יכנס לביתו ויטול את משכנו, שנאמר בחוץ תעמוד וגו'.

היו לו שני כלים נוטל אחד ומחזיר אחד³⁷⁰ מחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום, ואם מת אינו מחזיר ליורשיו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום, ומשלשים יום ולהלן מוכרן בבית דין:

גמרא כתיב בנזקין שיהא גובה בעידית שנא' מיטב שדהו וגו' וכתיב במלוה שיהא גובה בבינונית שנאמר והאיש אשר אתה נושה בו וגומר למדו קרקעות מן המשכונות.³⁷¹ ודכוותה ילמדו משכונות מקרקעות.³⁷²

פירשו רבי סימאי דבר תורה שיהא שליח בית דין נכנס וגובה בבינונית שאם יכנס המלוה הרי הוא מוציא היפה ואם יכנס הלווה מוציא הרע אלא שליח בית דין נכנס וגובה בבינונית. תני רבי ישמעאל דבר תורה שיהא הלווה נכנס שנאמר והאיש אשר אתה נושה בו וגו'. א"ר לא תניי תמן חבול בבית דין שלא בבית דין מניין?³⁷³ ת"ל אם חבול תחבול

³⁶⁹ תבעו בזמנו וא"ל "אתן"—תבעו לאח"ז וא"ל "נתתי"! (תוך היום)

³⁷⁰ ומפרש...

³⁷¹ דגובין בינונית

³⁷² דיכולים להגבותן, כעידית

³⁷³ שיש חיוב השבת עבוט

מישכנו שלא ברשות עובר על כל שם ושם שיש לו. א"ר לא
הוא גרם לעצמו על כל שם ושם שיש לו.³⁷⁴

מישכנו וחזר ונתן לו מידת הדין בידו שיהא גובה
מנכסין משועבדין.³⁷⁵ ואם מחזיר לו לאי זה דבר שמישכנו
הוא ממשכנו?³⁷⁶ פירש ר', שמא תבוא שמטה וישמיט, או
שמא ימות הלה ונמצאו המטלטלין ביד היורשין.

תני חובל כסות יום בלילה וכסות לילה ביום מחזיר
כסות יום ביום וכסות לילה בלילה. כר וסדין שדרכן לכסות
בלילה חובלן ביום ומחזירן בלילה קורדום ומחרישה שדרכן
לעשות בהן מלאכה ביום חובלן בלילה ומחזירן ביום. א"ר
לא זימנין דתיפתר ההן קרא לא תבא עליו השמש לא תדנח³⁷⁷
עלוי שמשא וזימנין דתיפתר לה לא תטמעי³⁷⁸ עלוי שמשא.
דכתיב השב תשיב לו את העבוד כבוא השמש עם מעלי³⁷⁹
שמשא. עד בוא השמש תשיבנו לו עד מטמעי שמשא:

**הלכה יג משנה אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה
אין ממשכנין אותה, שנאמר לא תחבול בגד אלמנה**

**החובל את הריחים עובר בלא תעשה וחייב משום שני כלים
שנאמר לא יחבל ריחים ורכב. ולא ריחים ורכב בלבד אמרו
אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש שנאמר כי נפש הוא חובל:**

גמרא תני אלמנה בין ענייה בין עשירה אין ממשכנין
אותה שנאמר לא תחבל בגד אלמנה אחד ענייה ואחד עשירה
דברי ר"מ רבי יהודה אומר ענייה אין ממשכנין אותה כל
עיקר עשירה ממשכנין אותה ואינו מחזיר שמתוך שבא אצלה
משיאה שם רע. החובל זוג של ספרין עובר על זה בפני עצמו

³⁷⁴ (על לאוו דלא תבא) דבבי"ד אינו עובר

³⁷⁵ אף שחזר ונתן לו, יש על משכון זו דין נכסים משועבדים ומעיקר הדין היה יכול לגבותו

³⁷⁶ מה תועלת המשכון אים לעולם חייב להחזירה?

³⁷⁷ לא תזרח

³⁷⁸ תשקע

³⁷⁹ זריחת

ועל זה בפני עצמו חבל אחד מהן אינו עובר אלא על אחד מהן. הממשכן צמד פרות עובר על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו מישכן אחד מהם אינו עובר אלא על אחד מהן בלבד:

מסכת בבא מציעא פרק י

הלכה א משנה הבית והעלייה של שנים שנפלו שניהן חולקין בעצים ובאבנים ובעפר רואין אלו אבנים ראויות להשתבר. היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון:

גמרא תני נכמר כתנור³⁸⁰ העליונות ראויות לישר. נפל לחוץ התחתונות ראויות לישר.

היה האחד מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון. א"ר הושעיה זאת אומרת ששולטת היד מצד אחד.³⁸¹

תמן תנינן³⁸² מאה טבל ק' חולין נוטל ק' ואחת. ק' טבל וק' מעשר נוטל מאה ואחת. א"ר יוסי אם אומר את נוטל מאה אני אומר כל חולין עלו בידו ונמצאו אילו בטיבלן. אלא נוטל מאה ואחת כדי להפריש תרומה ותרומת מעשר מן הטבל.

אילין תקועייא³⁸³ רבי זעירא אמר ארעיה³⁸⁴ זקיק את מטעינני. רבי לא אמר עילאי. בנאי אמרין תרויהון אילין יסודייא. ודא מסייעה למאן דאמר בנאי. היתה חורבתו

³⁸⁰ ש"מ תרחב" למטה, ומחמת זה נפל

³⁸¹ =ברי ושמא, ברי עדיף

³⁸² דמאי פרק 7 עיין פירושנו שם

³⁸³ "יסודות הבית" על מי לבנות?

³⁸⁴ התחתון—דזקיק הוא להטעין העליון

סמוכה לכותל חצר חבירו³⁸⁵ לא יאמר לו הריני מייסד עמך
כותל חצירי ועולה, אלא מייסד עמו מלמטה ועולה.³⁸⁶
היתה³⁸⁷ על גבי שיחין או על גבי מערות אינו נזקק לו
כלום.³⁸⁸

א"ר יוסי בי רבי בון תיפתר כגון אילין דהייא דבישן
דלא יכיל ארעיא באני עד דבני עיליאי:³⁸⁹

**הלכה ב משנה הבית והעלייה של שנים נפחתה העלייה
ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה
עד שיתקן לו את העליונה. רבי יוסי אומר: התחתון נותן את
התקרה והעליון את המעזיבה:**

גמרא תני נפחת מקום התנור יורד למטה מקום הכירה
יורד למטה. אלא דו א"ל: עביד לך סולם דלא תיהוי עליל
ונפיק גו ביתי.³⁹⁰

ר' יוסי אומר תחתון נותן את התקרה ועליון נותן את
המעזיבה רבי יוסטא בשם ר"ל התחתון נותן תקרה ולווחים
ועליון נותן המעזיבה. באיזה מעזיבה? ר' יעקב בר אחא בשם
ר' לעזר מעזיבה עבה ר' אבהו בשם ר' לעזר מעזיבה בינונית.
לא אמרו אלא להדיח את הכוסות, ברם אין הוה בעי משזגא
מאנין³⁹¹ אופ ר' אבהו בשם ר' לעזר מודי במעזיבה עבה.

הורי ר' חנינה לאילין ציפוראי שיהו שניהן נותנין את
התקרה ואת הלווחין. דאינון זקוקין מיסק חמריהון תמן
ומיסק פיריהון תמן:³⁹²

³⁸⁵ והחצר למעלה מהחורבה

³⁸⁶ אלמא העליון מסייע לתחתון, (שניהם חייבים לעשות היסוד)

³⁸⁷ חצירו בנוייה ע"ג.

³⁸⁸ אינו חייב לבנות כותל לחצירו

³⁸⁹ א"א לתחתונים לבנות עד שיבנו עליון, וע"כ חייבים לעזור בניית היסוד

³⁹⁰ עשה לך סולם לרדת

³⁹¹ רוחץ בגדים

³⁹² חמרים פורקין תבואה, וצריכים תקרה חזקה

הלכה ג משנה הבית והעליה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה, הרי בעל העלייה בונה את הבית ויושב בתוכו עד שיתן לו יציאותיו. ר' יהודה אומר אף זה דר לתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר! אלא בעל הבית בונה את הבית ואת העלייה, ומקרה את העליה, ויושב בבית עד שיתן לו יציאותיו:

גמרא אלא בעל הבית מבקש לבנות ובעל העלייה אינו רוצה מהו שיאמרו לו גופינו.³⁹³ נשמענה מהדא היתה חורבתו סמוכה לחורבת חבירו, עמד הלה ובנאה בלא רשותו, הרי זה מחשב יציאותיו כשער שבנה, ויתן לו את כל יציאותיו. הדא אמרה שאינו אומר לו גופינו מן הצד.³⁹⁴ כשם שאינו אומר לו גופינו מן הצד כך אין אומר לו גופינו מלמעלן:

הלכה ד משנה וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינת אחר על גביו ונפחת, הרי בעל הגינה יורד וזורע למטן עד שיעשה לבית בדו כיפין.

הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטורין מלשלם. נתנו לו זמן לסתור את הכותל ולקוץ את האילן ונפלו, בתוך הזמן- פטור, לאחר הזמן- חייב:

גמרא א"ר לעזר מעשה בדלית אחת שהיתה מודלה על פרסיקו של חבירו ונפשח הפרסק. ובא מעשה לפני ר' חייה הגדול ואמר לו צא והעמד לו פרסק. א"ל ר' יוחנן ולא מתניי היא. וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינת אחר על גביו ונפחת.

³⁹³ סתום אותי (שאהא מכוסה מלמעלה)
³⁹⁴ חייב לשלם לו הכל, אף דלא אהני ליה כ"כ, שאין כותלו "מכוסה מן הצד"

שמענו שאין כופין³⁹⁵ והתני ר' חייה כופין. נימר ולא פליגי, מאן דמר כופין שהוא שם, ומאן דמר אין כופין בשאין עומד שם.

נתנו לו זמן לקוץ. כמה הוא זמן ר' הושעיה אמר שלשים יום:

הלכה ה משנה מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל, אמר לו פנה את אבניך! אמר לו הגיעוד! אין שומעין לו. משקיבל עליו, אמר לו הילך את יציאותיך, ואני נוטל את שלי אין שומעין לו.

השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש אמר לו תן לי שכרי אמר לו טול ממה שעשיתה בשכרך! אין שומעין לו. משקיבל עליו, אמר לו הילך את שכרך, ואני נוטל את שלי אין שומעין לו.

המוציא זבלו לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל.³⁹⁶ אין שורין טיט בר"ה ואין לובנין לבינים. וגובלין טיט בר"ה אבל לא לבינים³⁹⁷

הבונה בר"ה והמביא אבנים, המביא מביא והבונה בונה ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום:

גמרא תני פורק אדם זבלו בפתח חצירו בר"ה לפנותו מיד אבל לשהותו אסור, בא אחר והוזק הרי זה חייב. ר' יודה אומר בשעת הזבלים פורק אדם זבלו בפתח חצירו ברשות הרבים כדי שיתפרך ברגלי אדם ובהמה שלשים יום שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.

³⁹⁵ ממתניתין משמע שאין כופין בעל הבד לתקן

³⁹⁶ חייב לעשותו תיכף ולא להשהותו ברה"ר

³⁹⁷ שום דבר—רק יהו מוכנים

פורק אדם עפרו בפתח חצירו ברשות הרבים לשרותו ולהעלותו על גבי דימוס מיד, לשהותו אסור. בא אחר והוזק בו חייב. לא יהא גובל בצד זה אלא במקום שבונהו. פורק אדם אבניו בפתח חצירו ברשות הרבים לפנותן מיד, לשהותן אסור בא אחר והוזק בהן חייב.

מסר החוצב לגמל הגמל חייב,³⁹⁸ גמל לסתת הסתת חייב, סתת לסבל הסבל חייב. מסרן גמל לסתת והוזק בהן בין באבן ובין בסיתת³⁹⁹ הסתת חייב. סתת לסבל והוזק בסיתות, הסתת חייב. באבן, הסבל חייב. ישבה על גבי דימוס או שהיה מפקפק בה ונפלה אדריכל חייב. העלה על גבי דימוס והיה⁴⁰⁰ מפקפק בה ונפלה, האדרכל חייב. עלתה בדימוס וישבה ונפלה פטור:

הלכה ו משנה שתי גנות זו על גבי זו והירק בנתיים ר' מאיר אומר של עליון. ר' יהודה אומר של תחתון. א"ר מאיר ומה אם ירצה העליון ליטול את עפרו אין כאן ירק! א"ר יהודה ומה אם ירצה התחתון למלאות גינתו עפר אין כאן ירק! א"ר מאיר וכי מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה מניין ירק זה חי?⁴⁰¹ ר' שמעון אומר: כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של תחתון:

גמרא מה יעשו?⁴⁰² אפרים בשם ריש לקיש אמר יחלוקו

דבית ר' ינאי אמרי עד עשרה טפחים. ר' יוחנן אמר בשם ר' ינאי ובלבד שלא יאנס

³⁹⁸ אים הוזק בה אדם

³⁹⁹ בחוד הסיתות

⁴⁰⁰ האדריכל

⁴⁰¹ משל עליון!

⁴⁰² כר"מ או כר"י

⁴⁰³ לשיטת ר"ש

כותל שבין שתי מחיצות ונפרץ. רב ושמואל חד אמר
מחצה לזה ומחצה לזה וחד אמר כולו לזה וכולו לזה. מה
מפקה מביניהון מצא מציאה מאן דמר מחצה לזה ומחצה
לזה ומחציו והילך לזה ומחציו והילך לזה. ומאן דמר כולו
לזה וכולו לזה המוציא זכה: